

DIAGNÒSTIC DE LA CONFLICTIVITAT SOCIAL A FIGUERES

Novembre de 2021

Aquest estudi ha estat realitzat per **VINCLE - Associació per la Recerca i l'Acció Social** per encàrrec de l'**Ajuntament de Figueres** a partir de la necessitat de diagnosticar la conflictivitat social a la ciutat.

Aquest, va ser realitzat durant els mesos de juliol, agost, setembre i octubre de 2021. Reconeixent les dificultats i particularitats del període en què es va realitzar estudi, s'ha tractat de recollir els aspectes més importants relacionats amb la conflictivitat social a la ciutat.

Realitzat per Joana Higuera Castro.

Polítòloga

Suport a la redacció i coordinació de les sessions participatives, Roser Solà.

Polítòloga

ÍNDEX

1. Introducció	4
2. Objectius	5
3. Metodologia.....	5
3.1. Anàlisi documental.....	5
3.2. Observacions no participants.....	6
3.3. Entrevistes en profunditat	7
3.3 Sessions participatives i de treball conjunt.....	8
4 Marc teòric.....	10
4.3 Què entén aquest estudi per conflicte social?	10
5 Context sociodemogràfic de Figueres	13
5.1 Transformacions demogràfiques, un repte de ciutat.....	14
5.2 Alguns aspectes socioeconòmics de la ciutat	17
6 Estat actual de la conflictivitat a Figueres.....	19
6.1 Conflictivitat manifesta	20
6.2 Conflictivitat visible.....	31
6.3 Conflictivitat invisible	35
7 Què s'entén per mediació?	40
8 Mediació per a una ciutat com Figueres	44
9 Conclusions finals	46
10 Bibliografia i fonts consultades	47
11 Annexos	49
ANNEX 1: Llistat d'entitats, associacions, tècniques de l'Ajuntament i persones individuals que han fet aportacions per aquest diagnòstic.....	50
ANNEX 2: Guió de l'entrevista realitzada a tècnics i entitats que treballen a Figueres	51

1. Introducció

Recentment, a la ciutat de Figueres s'han donat tensions fruit de no haver sabut gestionar temes complexos que han anat sorgint. Aquestes tensions han fet que, progressivament, Figueres sigui percebuda -per una gran majoria de persones- com una ciutat conflictiva, insegura, generadora de por; i això ha desencadenat malestar entre els habitants.

A causa d'aquestes tensions col·lectives, la ciutat s'ha vist empesa a dissenyar polítiques públiques que apuntin a la gestió alternativa dels conflictes. Una d'aquestes propostes contempla generar espais de mediació que permetin la resolució dels conflictes. No obstant això, per a poder saber quins temes són els que estan generant la conflictivitat i quins poden ser mediat, és necessari identificar primer els actors, les accions i les situacions que poden derivar en conflicte. La necessitat de disposar d'aquesta informació és el que motiva el diagnòstic.

Aquest document recull un procés de recerca de quatre mesos en què s'ha volgut prendre el pols de la ciutat en termes de conflictivitat social. És necessari dir que aquest document tracta de posar el focus en les causes dels conflictes, preguntant-se per temes com la desigualtat, l'exclusió, la disposició d'eines resolutives o la discriminació, entre altres.

La diagnosi recull una categorització dels conflictes que es produeixen a la ciutat i analitza elements clau per a cada tipologia. També recull qüestionament entorn les possibles causes generadores de la conflictivitat i indaga en les eines individuals per a fer-hi front. Així mateix, analitza els processos de generació dels conflictes, posant especial atenció en els discursos i rumors que es creen al voltant d'aquests.

Aquest diagnòstic vol oferir qüestionament i reflexió sobre el perquè d'aquests conflictes, amb la intenció de construir propostes que facin la vida col·lectiva i comunitària més plena.

Finalment expressar que l'informe té la voluntat de convidar l'Ajuntament i a la ciutadania, a fer-se preguntes sobre com podem crear una ciutat on viure sense por i restaurant la vida comuna.

2. Objectius

Així doncs, el present diagnòstic parteix de tres objectius:

1. Conèixer i analitzar el tipus de conflicte que hi ha al municipi i identificar-ne les causes.
2. Implicar la ciutadania i els equips tècnics en la diagnosi i l'elaboració de propostes.
3. Repensar les estratègies encaminades a la gestió dels conflictes i valorar la conveniència de crear un servei de mediació.

3. Metodologia

Per a la realització d'aquest diagnòstic s'ha optat per una metodologia de tipus qualitatiu que ens ha permès aprofundir en l'anàlisi de la percepció entorn la seguretat, la vivència de la ciutat i la complexitat d'un fenomen com la conflictivitat. Aquesta treball ha consistit en: 1) anàlisi de documentació prèvia

2) observacions participades

3) entrevistes a agents clau

4) tallers de participació i treball compartit.

3.1. Anàlisi documental

En primer lloc, s'ha realitzat una lectura i anàlisi de documentació prèvia sobre la matèria que ens ha permès ampliar la mirada i incloure matisos en l'abordatge de la conflictivitat a la ciutat. S'ha revisat la documentació següent: la base de dades d'entitats del municipi (2021), l'estadística actual de persones empadronades a la ciutat (2021), el Pla Estratègic del Barri Sant Joan (2018-2021), el Pla Local d'Inclusió i el mapa de vulnerabilitat (2017), la memòria anual del Punt d'apoderament energètic (PAE) (2020), el Pla Estratègic del Sector Oest (2021), el Pla Local d'Infància i Adolescència (2019-2023), l'Estudi sobre el fenomen de l'ocupació irregular de la Fundació Sergi (2019) i el Diagnòstic sobre les xarxes de suport i sensibilització per a les dones vinculades a entorns de prostitució a l'Alt Empordà, de la Fundació APIP-ACAM (2021).

També s'han revisat els Plans de Desenvolupament Local (2019-2023), les ordenances municipals, amb especial atenció en l'ordenança de civisme (2004), l'ordenança municipal reguladora del soroll (2018), l'ordenança de prevenció de la prostitució (2010), l'ordenança de gestió de residus (2006) i l'Ordenança municipal de tinença d'animals (2002). Així mateix, s'ha fet una anàlisi de la informació recollida en les sessions pilot de participació ciutadana portades a terme als Consells dels Districtes 2 i 5 de la ciutat, on es van tractar temes d'interès per aquest estudi.

Els llocs observats durant aquests recorreguts són:

La plaça de l'estació
La Rambla
El Parc Bosc
La via l'AVE
Voltants del teatre Dalí
Plaça de les Patates
Barri Sant Joan
Barri Culubret
Barri la Marca de l'Ham
Barri Sant Josep
Barri Poble Nou
Zona centre o nucli antic
Barri l'Eixample

3.3. Entrevistes en profunditat

D'altra banda, s'han realitzat 56 entrevistes a personal tècnic de l'Ajuntament, persones representatives de la ciutat i persones pertanyents a col·lectius, associacions i entitats de la societat civil. Les entrevistes s'han realitzat a persones amb perfils diferents, amb l'objectiu de recollir una mirada interseccional i diversa en relació a l'objecte d'estudi. Algunes de les característiques que s'han tingut en compte pel que fa al perfil de les persones entrevistades

són: l'origen, l'edat, el gènere, l'orientació sexual, la situació administrativa, la diversitat religiosa, la situació actual de l'habitatge, o la situació de sensellarisme.

La diversitat de perfils de les persones entrevistades és un factor important dins d'aquest estudi per dues raons principals. La primera té a veure amb un factor associat a l'alta diversitat cultural de la ciutat, que fa que la pensem com un escenari plural i altament complex en les seves relacions. Per tant, interessava rastrejar les dinàmiques pel que fa a les apropiacions i vivències de l'espai públic i al sentit d'allò comunitari que poden tenir les persones segons la seva procedència i/o origen.

En segon lloc, s'ha tingut en compte la diversitat de perfils, introduint una mirada interseccional que ens ha permès indagar i reconèixer com les vivències i experiències de la ciutat poden variar depenent de l'edat, l'origen, el gènere, l'orientació sexual, la classe social o l'accés a educació, entre altres factors. D'aquesta mirada interseccional no només es desprèn la diferència de percepció entorn la seguretat, la conflictivitat i de la convivència, sinó també les eines i estratègies amb què compten les persones per afrontar aquestes situacions.

3.3 Sessions participatives i de treball conjunt

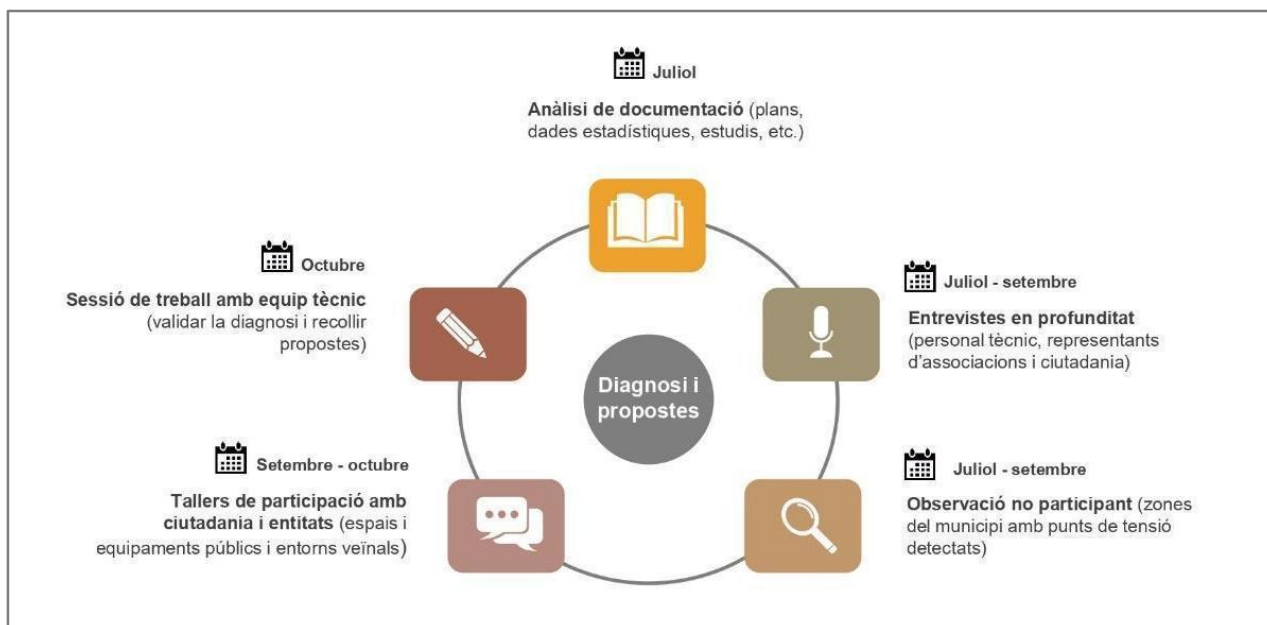
Un cop recollida la informació a través de l'anàlisi documental, l'observació no participant i les entrevistes, s'han fet dues sessions participatives. La primera, s'ha plantejat oberta a la ciutadania i s'han tractat els temes detectats a través de les entrevistes: en relació als espais públics i equipaments de la ciutat, i d'altres d'àmbit veïnal. En aquesta sessió s'ha fet un exercici de reflexió per consensuar quins temes i situacions generadors de conflictivitat preocupen més.

La segona sessió s'ha realitzat amb personal tècnic de la ciutat amb la voluntat de contrastar i millorar la qualitat i viabilitat de les propostes recollides a la sessió amb ciutadania i a través de les entrevistes. En aquesta sessió s'han prioritzat iniciatives i projectes que l'Ajuntament realitza a la ciutat i s'han fet propostes per promoure la convivència a la ciutat i rebaixar la conflictivitat a la ciutat.

Durant la sessió realitzada amb el personal tècnic de l'Ajuntament també s'ha valorat la idoneïtat d'un servei de mediació per a la ciutat, ja que en algunes de les àrees de l'Ajuntament és comú utilitzar la mediació com a forma de resolució de conflictes. Prèviament a la sessió, s'ha valorat què s'entén per mediació i a quins per a quins conflictes o situacions s'utilitza.

La complexitat del tema objecte d'estudi, ens fa partit d'una anàlisi multidimensional, establint categories que permetin conèixer les causes que generen els conflictes i les possibles alternatives.

Gràfica 1. Resum de la metodologia i el cronograma

Matrius de buidatge i anàlisi

Finalment, per al procés de recol·lecció i anàlisi de la informació s'han generat dues matrius. Una primera per ordenar el buidatge d'informació, especialment de les entrevistes realitzades a diferents persones de la ciutat. La segona matriu -de tipus més analítica-, ha permès poder creuar variables i fer un primer buidatge per a l'anàlisi i síntesi del diagnòstic.

4 Marc teòric

4.3 Què entén aquest estudi per conflicte social?

Històricament, el concepte *conflicte* ha tingut una connotació negativa.

És comú entendre que els conflictes es presenten a la vida social de forma nociva, quelcom profundament problemàtic i que és conseqüència de dificultats en la convivència. No obstant això, hem d'entendre que els conflictes són part de les societats i han de ser considerats com a símptomes d'alguna cosa. En conseqüència, exigeixen preparació per al seu abordatge i transformació. El conflicte és una oportunitat per identificar les eines que disposa la societat per a transformar una determinada situació.

En aquest sentit, l'estudi parteix d'entendre que el conflicte és present sempre en tota interrelació humana i en la vida social i política de qualsevol societat. Com a símptoma, el conflicte ha de ser observat en la seva complexitat i tenir eines que permetin transformar les dinàmiques d'oposició que es produeixen per part dels diferents actors socials.

Així mateix, analitzar les causes de la conflictivitat permet calibrar el grau d'intensitat de les accions. Recordem que un conflicte requereix almenys dues parts en disputa que es contraposen enfront d'una situació/acció. Aquesta incompatibilitat, que pot tenir un caràcter real i/o percebut, és fonamental a l'hora de pensar la conflictivitat en una ciutat com Figueres. Com es veurà, alguns elements que s'analitzen en aquest estudi tenen més a veure en com s'entén la conflictivitat. És a dir, en allò que és percebut com a "conflictiu".

Això no vol dir que a la ciutat de Figueres no es presentin situacions conflictives, ja que com veurem en aquest diagnòstic si hi ha situacions que generen conflictivitat social. No obstant això, algunes de les situacions/accions analitzades obeeixen més a rumors o percepcions, que a situacions pròpiament conflictives.

Tanmateix, la percepció sobre una determinada situació com a conflictiva ha de ser analitzada amb molta cura, ja que pot incidir en la radicalització pel que fa als discursos de seguretat i generar un augment en les demandes per a implementar mesures, que en alguns casos poden ser de tipus coercitiu. És per això que és necessari analitzar els discursos i les percepcions sobre la conflictivitat, però també les causes de la percepció. Què fa que percebem la ciutat com a conflictiva? És suficient una narrativa sobre la seguretat per sentir que no hi ha conflictivitat social?

Així doncs, posar el focus en les situacions percebudes com a generadores de conflictivitat social ha estat un repte per aquest estudi. Ha estat així principalment, per els discursos basats en rumors que poden haver estat formulats prèviament.

Per a autors com Dahrendorf (1996), el conflicte social ha de ser entès principalment com a part de la repartició desigual de poder entre sectors de la societat. Aquí és on es comencen a generar les pugnes i dinàmiques de tensió entre grups.

Per a aquest autor és molt important tenir en compte que enmig d'un conflicte preval tota la pluralitat d'interessos i la confrontació entre ells, i d'això depèn la transformació de la situació i el canvi social que generarà. En altres paraules, **sense conflicte no hi ha transformació social**.

Autors com Foucault (1979) posen senyals que el poder no és una cosa fixa, sinó que és quelcom que circula per tota la societat i que en la seva circulació va creant i produint plaer i saber. D'aquesta manera, en la nostra societat es van instal·lant discursos subjacents i van generant realitats per les persones.

És necessari explicar perquè es parla de conflictivitat social i no de seguretat, quines són les diferències entre els dos conceptes en termes de polítiques públiques, i quines són les implicacions d'un concepte i de l'altre en la vida social i política.

Garantir la seguretat és una de les funcions que tenen els estats. D'aquí l'argument principal per a l'exercici monopolitzador de la força i dels elements coercitius. Si bé això ha estat així des de la fundació mateixa de les institucions polítiques, és motiu de debat principalment dins de la filosofia política. La gran majoria dels estats moderns i actuals tenen el monopoli dels aparells coercitius i estan obligats a garantir la seguretat als seus ciutadans i ciutadanes.

No obstant això, la noció de seguretat s'ha anat complicant altament. Així doncs, ha passat de ser concebuda com una cosa prèvia que ha de succeir perquè hi hagi garantia dels altres drets, a impregnar-se dels debats actuals que qüestionen el poder polític i coercitiu i col·loquen a la seguretat en un lloc més complex. La seguretat actualment és una noció àmplia que no sols es pregunta per la garantia dels drets civils i polítics sinó, i principalment, es preocupa pels drets socials, econòmics, culturals i ambientals. És a dir, una noció sobre la seguretat humana que engloba tota l'experiència vital.

En aquest sentit, la seguretat és poder gaudir plenament dels drets. Seguretat és poder tenir una casa on viure, tenir serveis de salut i educació, tenir accés i participar activament de la cultura i de les transformacions socials, tenir garanties de no discriminació ni violència, i també poder comptar amb un ambient saludable. En tant que la seguretat és una condició per a l'exercici dels drets i la vida en comunitat, es presenta vinculada principalment a un imperatiu dels Estats, però també d'una ciutadania capaç de transformar-se, protegir i cuidar a totes les persones de la seva societat.

D'altra banda la conflictivitat social obeeix més a una dimensió relacional. Com hem dit anteriorment, la conflictivitat antecedeix i és present sempre en les relacions humanes, les comunitats, els col·lectius etc. En aquest sentit, la conflictivitat social descriu les tensions producte de les relacions humanes i de la convivència en societat.

No obstant això, aquests dos conceptes es troben. Principalment perquè d'acord amb la idea exposada, la seguretat humana podria garantir que les situacions conflictives es resolguin per no generar violència i malestar. És a dir, és la seguretat la que ha de garantir les eines resolutives per als conflictes que com a societat podem afrontar, i no al contrari. No és que la conflictivitat disminueixi augmentant la seguretat, sinó que la conflictivitat troba vies de resolució si s'inverteix en justícia social; les persones tenen més eines al seu voltant per fer front les situacions.

5 Context sociodemogràfic de Figueres

Figueres és la ciutat més gran de l'Alt Empordà, té una superfície de 19.30 km² i una població de 47.411 (Padró municipal). Està situada geogràficament prop de la frontera amb França i compta amb diferents vies com són la carretera nacional i la xarxa ferroviària, la qual cosa la converteix en una ciutat amb una alta mobilitat de persones dins i fora l'estat espanyol.

Per a entendre millor la ciutat actual és necessari fer un apunt històric de la de les últimes dècades.

A la primera meitat del segle XX, Figueres va mantenir uns fluxos demogràfics d'acord amb els canvis polítics i socials que hi va haver durant aquest període a tot el país. No obstant això, durant la segona meitat del segle XX la ciutat es comença a consolidar com una ciutat receptora de persones provinents d'altres parts de la província i de tot Espanya, majoritàriament d'Andalusia.

A causa d'aquest creixement poblacional la ciutat va presentar una tendència cap al sector de la construcció, principalment durant la dècada dels 70 quan es van construir blocs, cases i alguns equipaments de la ciutat que encara es conserven. En total, durant la dècada del 70 es va construir un 19.28% de la ciutat actual. Cal destacar-ne el pavelló esportiu (1973), i la principal adequació realitzada al museu Dalí, que influiria en les dinàmiques actuals del centre històric de la ciutat. Tanmateix, també va ser durant aquesta època que es va començar a generar expansió de la ciutat cap a les zones més concèntriques, aquesta construcció es va presentar en forma de cases i blocs d'habitatges a la zona Oest, Centre Sud i Est de la ciutat. D'aquí la configuració actual d'algunes parts de la ciutat: els blocs de la Marca de l'Ham, els habitatges de Sant Josep i bona part de les cases del Culubret, i el que avui és el barri de Sant Joan.

Curiosament, mentre la taxa de creixement poblacional va començar a decreixer durant la dècada dels 80, la construcció de la ciutat va continuar en expansió. Es van construir importants equipaments per a la ciutat que actualment continuen vigents, com és el cas de la piscina municipal (1984), el pavelló esportiu que és l'actual seu de les oficines d'esport (1991) i la Plaça Catalunya de principis dels 90.

És important dir que el moment de més expansió urbanística de la ciutat va coincidir amb el moment de més creixement demogràfic. Cap a finals de la dècada del 90 i durant tota la dècada del 2000 la construcció va arribar el seu punt més elevat: el 25,23% de la ciutat actual es va construir en aquest període. Aquest moment de creixement urbanístic coincideix amb un augment considerable de la població degut principalment a la forta mobilitat de persones cap a la ciutat. Durant aquest període la ciutat va passar de 36.927 habitants a 42.420 en menys de tres anys (entre 2005 i 2008).

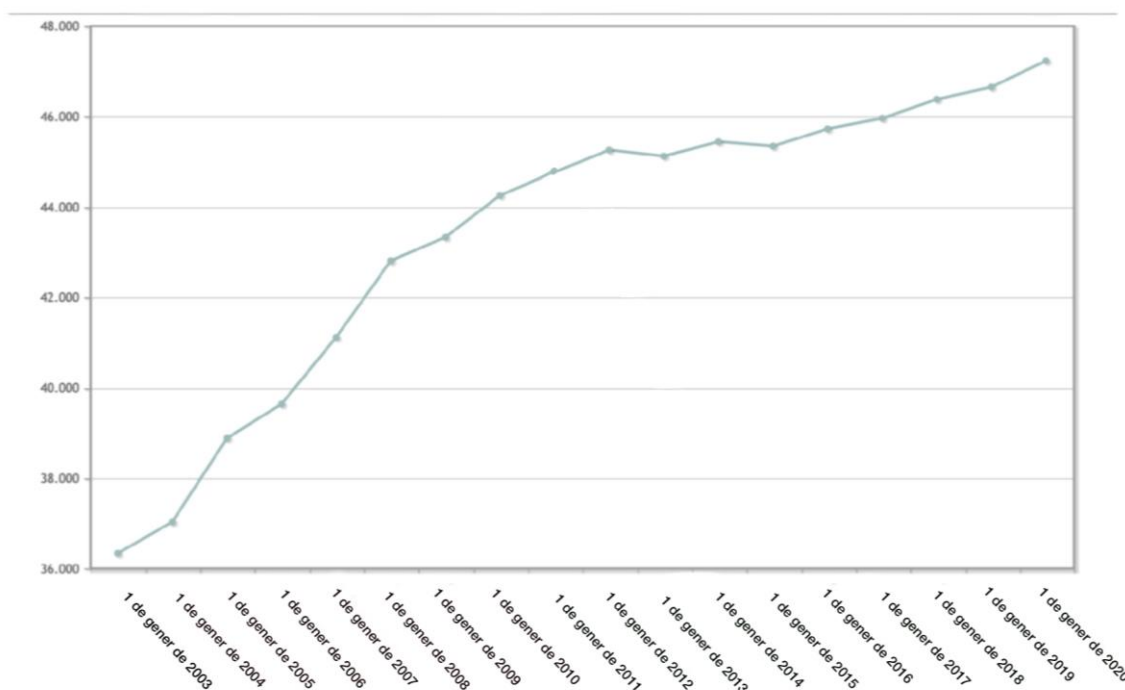
Per aquest estudi és important comprendre com es van transformar les dinàmiques socials fruit de l'augment de població que s'ha produït a Figueres durant les últimes dues dècades. No obstant això, l'estudi vol introduir una mirada crítica i reflexiva sobre aquest fenomen, ja que entenem que immigració no és necessàriament conflictivitat, i que per contra hi ha factors socials, econòmics i polítics que han de ser tinguts en compte per entendre la conflictivitat en la seva complexitat. Reduir la conflictivitat social a una qüestió de diferències culturals o altes demandes causades per la immigració de persones, és una manera simplista que no ajuda a la comprensió dels fenòmens que es viuen a la Figueres, i que a més no aporta solució.

5.1 Transformacions demogràfiques, un repte de ciutat

Per a entendre com és la dinàmica i la composició de la Figueres actual, és necessari realitzar una aproximació a la demografia de la ciutat. Cap a finals de la dècada del 90 Figueres tenia una tendència demogràfica cap a la baixa que va començar a invertir-se a principis de la dècada del 2000, tenint un important pic de creixement entre el 2005 i el 2008.

Durant la resta de la dècada va continuar l'augment fins a mitjans de 2012; llavors s'estabilitza el creixement fins que es torna a activar a l'any 2014 amb un increment en la taxa d'immigració que no ha parat fins a l'actualitat.

Gràfica 2. Població 2013-2020. Estadística de padró continu. Total (Figueres)

Font: INE consultat 20 d'octubre de 2021.

Actualment, segons les últimes dades de l'oficina d'estadística de la ciutat, a Figueres hi ha empadronades al voltant de 47.411 persones, de les quals 23.940 són dones i 23.471 són homes. D'aquestes persones empadronades a la ciutat, aproximadament 13.395 són persones no nascudes a Figueres. Aquest número representa el 28.25% de la població actual, per la qual cosa el fenomen de la immigració marca significativament la demografia de la ciutat i ha de ser tingut en compte.

Per parlar de la immigració a la ciutat hem d'entendre el fenomen de la migració com un fet global que ha marcat profundament l'inici del segle XXI. Si bé la migració i la mobilitat a Figueres no és un fet recent, ja que en dècades anteriors també es van presentar moviments principalment d'Andalusia cap a la ciutat, el creixement actual poblacional es troba associat als últims moviments migratoris. Recordem que la ciutat ha tingut un creixement del 35% de població, superior a la mitjana de la resta de Catalunya (22%).

A l'Alt Empordà hi ha empadronades persones de 116 nacionalitats segons dades de *Mirades plurals la gestió de la diversitat* (2014), i a Figueres actualment hi ha persones procedents de 100 nacionalitats diferents, principalment de països d'Àfrica, Europa i de Llatinoamèrica, i en menor mesura països del continent asiàtic i Oceania. Així tenim que els països de major procedència a la ciutat de Figueres són el Marroc amb el 10.41% del total de la població de la ciutat, Hondures amb el 2.19%, Romania amb el 1.95%, el Senegal amb el 1.87%, Bolívia amb el 1.21%, Colòmbia amb el 1.19%, França amb el 0.89%, Gàmbia amb el 0.63%, Ucraïna amb el 0.57% i Itàlia 0.42%.

La composició sociocultural d'aquesta població ha estat analitzada en múltiples estudis realitzats al llarg d'aquesta dècada. És important esmentar almenys dos aspectes fonamentals que marquen significativament a la població immigrant de tota la zona de l'Alt Empordà. En primer lloc, el fenomen migratori a l'Alt Empordà és més de tipus econòmic, d'aquí que les edats del 50% de la població migrada tinguin entre 15 i 44 anys, és a dir, en edat de treballar.

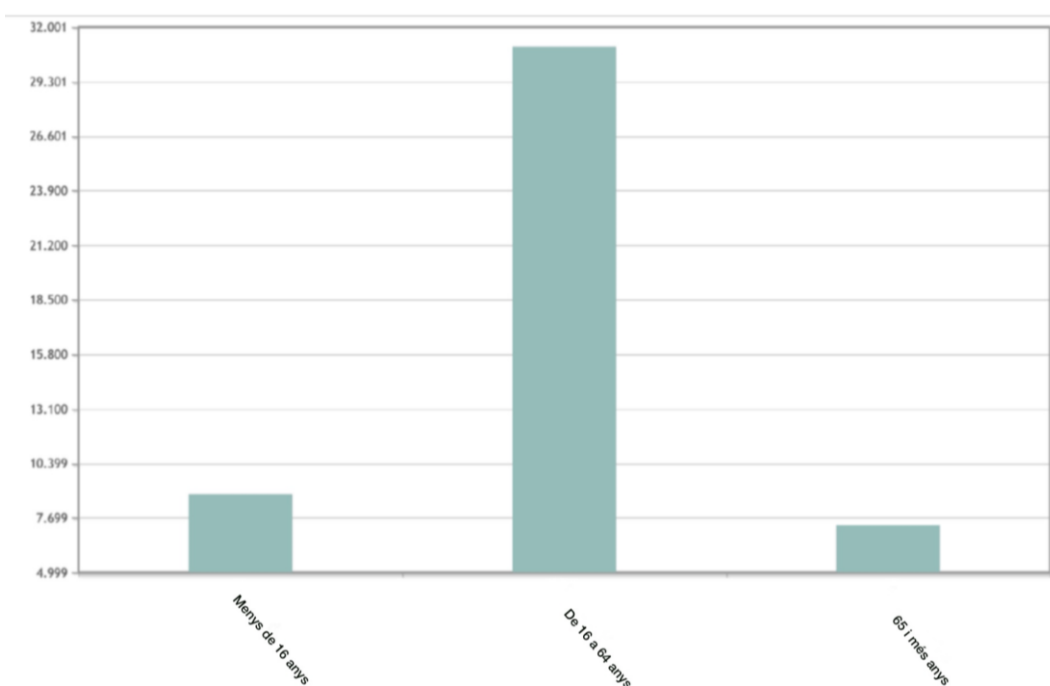
En segon lloc, se sap que un percentatge d'aquesta mobilitat són dones immigrants provenen d'Amèrica del sud, Oceania, Àsia i Europa de l'est. Cal anotar també que gran part d'aquestes dones venen a treballar a Catalunya en l'àmbit de les cures, la qual cosa implica la transferència de les seves responsabilitats domèstiques a altres dones properes per què tinguin cura de les seves famílies. El que és denominat per diverses autores, com les cadenes globals de cura.

Un gran percentatge de la immigració masculina arriba d'altres parts del continent europeu, i principalment del continent africà. En relació a la gestió de la diversitat cultural, caldria preguntar-se per les estratègies que s'estan duent a terme per poder integrar a tota aquesta població..

Revisant les xifres del padró municipal, el 55,46% de la població es troba entre el grup poblacional dels 25 i els 64 anys. És a dir, Figueres és una ciutat majoritàriament adulta, el que implica que algunes de les estratègies per a treballar la convivència han d'estar dirigides a treballar amb aquesta franja de població i poder establir quines són les seves necessitats.

Respecte a la població jove –per aquest estudi prenem les edats compreses entre els 15 i 29 anys–, en el cas de Figueres correspon al 17,59%. Tenint en compte aquestes dades, cal preguntar-se quines són les estratègies adreçades a la població juvenil, ja que com veurem més endavant bona part de la conflictivitat té a veure amb accions que podrien prendre's per a protegir i donar sortida a les necessitats dels i de les joves.

Gràfica 3. Padró per grups d'edat, 1 de gener de 2020

Font: INE consultat 20 d'octubre de 2021

Segons les dades de l'IDESCAT (2011) citat pel *Pla Local d'Infància i adolescència* (PLIA), el 17,9% de la població de més de 16 anys té estudis primaris. Aquesta dada és similar a la de l'Alt Empordà, que és de 16,4%. Per contra, el percentatge de població de la ciutat amb educació superior (14,1%) està per sota de la mitjana de tot l'Alt Empordà (15,2%), i és encara més baixa comparada amb la mitjana catalana que és del 20,3%.

La població d'origen estranger que es troba escolaritzada a Figueres és d'un 26,9% (segons dades del curs 2014/2015), sent la xarxa pública d'escoles la que assumeix en major mesura l'escolarització d'estudiants d'origen immigrant.

D'altra banda, les persones joves matriculats que no es graduen a l'ESO representen el 20,2% (segons dades del curs 2015/2016). Aquesta dada és superior a la mitjana de tot l'Alt Empordà

que és del 16,5%, i de les comarques gironines que és del 14,9%. I encara més, gairebé duplica la mitjana catalana que és d'un 13,2%. Aquesta dada és preocupant ja que dóna pistes sobre la continuïtat dels estudis i l'abandonament escolar juvenil.

També és preocupant que la taxa d'escolarització dels joves de 17 anys hagi descendit. Entre els anys 2012 i 2015 aquest percentatge va tenir un important descens, passant de 75,8% al 2012 al 62% al 2015.

És important dir que durant el temps de la crisi sanitària, gran part de la població infantil i juvenil va veure interrompuda les seves classes i l'accés a l'educació per la falta d'accés a les tecnologies de la informació que els permetessin continuar amb regularitat les classes no presencials.

Si bé sabem que aquesta situació ha generat enormes dificultats per a l'accés a l'educació de moltes persones, encara no hi ha dades d'abandonament escolar i de pèrdua de l'any escolar associades a la pandèmia.

5.2 Alguns aspectes socioeconòmics de la ciutat

Segons dades de l'Idescat, per al 2018, l'índex socioeconòmic de la ciutat es troba al 74,9%.

Respecte a l'ocupació de les persones residents al municipi, segons dades de l'Idescat i XIFRA, la població activa registrada és de 22.880, de les quals 7.956 es troben en una situació de desocupació laboral i 3.837 estan en situació d'atur (dades del 2020).

La ciutat ha viscut una forta sacsejada durant la recessió econòmica de finals de la dècada del 2000. Les conseqüències d'aquesta crisi encara es veuen reflectides en els nivells de vida de gran part de la població de la ciutat.

Segons l'estudi d'Armagué (2012), la ciutat té una forta dependència del sector de serveis, especialment el sector de comerç i turisme. Relacionat amb aquest fet, es desprèn un mercat de treball que és de poca qualificació i que amb els anys ha tendit cap a la precarització laboral. Entre el 2009 i el 2014 la renda per càpita de la ciutat va caure un 26,9%, mentre que en tot Catalunya es va reduir només un 5%.

Aquest és un aspecte que complica molt la situació, ja que sumat a això es presenta el sobreendeutament per a pagar despeses a la llar i despeses de lloguer o hipoteca. En conseqüència, durant els últims anys s'han fet més habituals els desnonaments.

Aquesta situació ha empitjorat profundament a causa de la situació de la crisi sanitària provocada per la Covid-19. Moltes persones han perdut les seves feines i s'han quedat a l'atur. Recordem que Figueres és una ciutat l'economia de la qual es mou principalment pel sector

de serveis, i durant la pandèmia el turisme, els restaurants i les terrasses es van veure obligades a tancar o restringir les seves operacions comercials. Això va provocar acomiadaments que van agreujar el nivell de vulnerabilitat social i econòmica de moltes famílies. Aquest fet es suma a les afectacions i restriccions que també es van viure en les economies submergides.

Per aquesta raó, l'àrea d'atenció i serveis socials ha patit un augment en el nombre de les sol·licituds d'ajuda per alimentació i habitatge, passant de 141 casos atesos el mes de gener de 2020 a 393 casos atesos durant el mes d'abril, un augment que duplica el percentatge de persones ateses des de l'àrea.

Així mateix, durant la pandèmia s'han atès 3.345 unitats familiars. Aquesta dada també representa un altre augment, ja que l'any anterior s'havien atès 2.982, i el present any fins a la data actual (setembre 2021) s'han atès 2.693 famílies. Tot i que Serveis Socials s'ha vist desbordat durant el temps de crisi sanitària, alguns projectes per reduir la bretxa digital s'han mantingut actius com és el cas del *Punt d'apoderament energètic* (PAE) que ha permès a moltes de persones poder gestionar recursos i ajudes via telemàtica.

6 Estat actual de la conflictivitat a Figueres

Per poder realitzar aquesta diagnosi s'han tingut en compte elements macro i micro d'anàlisi. Entre els elements macro s'inclouen la taxa de vulnerabilitat social de la ciutat, les dades sobre exclusió i pobresa i les sol·licituds realitzades a serveis socials. A més, es té en compte el factor agreujant de la crisi sanitària i les conseqüències econòmiques per a gran part de la població de la ciutat. Respecte als elements micro per a l'anàlisi es té en compte la idea o percepció de seguretat i les eines socials, culturals i emocionals amb les quals compten la persones a l'hora de viure una experiència conflictiva.

D'altra banda, cal assenyalar que durant les sessions participatives s'ha fet un treball de pensar l'espai públic col·lectivament, s'ha intentat provocar una reflexió entorn del dret a la ciutat, a la possibilitat d'habitar-la des de la diversitat d'éssers i cossos i a reflexionar sobre els reptes que es presenten a la Figueres actual.

Respecte a la conflictivitat a la ciutat presentem una tipologia que ens permet veure tres dimensions de les situacions que generen conflictivitat a la ciutat. Aquestes categories serveixen per construir una mirada global sobre la ciutat i són: conflictivitat manifesta; conflictivitat visible i conflictivitat invisible.

És important explicar que la tipologia que es presenta a continuació obeeix en termes d'anàlisi a una classificació explicativa, que ens dona pistes a l'hora d'abordar les situacions. No obstant això, aquesta classificació no busca comprendre un tema des d'una única variable, o encasellada a un grup. Tot el contrari, pretén complicar els temes i situacions mirant-los com a temes multicausals i, per tant, necessaris de respostes complexes i integrals.

En aquest sentit veurem que un tema o situació que hem ubicat en el grup *sobre conflictivitat manifesta*, té estreta relació amb el grup *sobre conflictivitat visible* quant a algunes de les causes que influeixen en la seva generació, però clarament amb les situacions del grup sobre *conflictivitat invisible* quant als discursos que es puguin produir i que estan en la base de la situació o tema. La nostra proposta, doncs, és abordar cadascun dels temes no com una situació aïllada, sinó vinculada estretament amb les dinàmiques complexes que es produeixen a la ciutat a causa de tensions on s'interrelacionen temes com la falta de recursos, l'alta vulnerabilitat social, la concentració i la poca participació de sectors socials en espais de presa de decisions, i la participació activa en la cultura, entre altres.

D'altra banda, és important dir que, si bé és cert que existeixen algunes zones que poden ser percebudes com a més conflictives, sigui per temes relacionats al consum de substàncies, els furtos o la poca il·luminació, es pot dir que la gran majoria de les situacions generadores de conflictivitat social estan disperses al llarg de la ciutat i fluctuen d'acord amb factors que generen que una situació pugui ser més o menys percebuda com a intensa i crònica. Això s'ha

constatat a partir de l'exercici de recórrer la ciutat i de contrastar l'observació amb les dades facilitades per Guàrdia Urbana de Figueres i amb les entrevistes realitzades a veïns i veïnes de la ciutat i personal tècnic de diferents àrees de l'Ajuntament.

En aquest sentit, en l'exercici d'intentar establir punts de la ciutat sobre els quals situar la conflictivitat social, ens trobem que els conflictes poden ser present amb major o menor intensitat al llarg de tota la ciutat, però que varia altament quant a la percepció de la zona, les denúncies realitzades i els rumors que hi hagin sobre una zona concreta.

Per aquestes raons hem volgut fer una proposta d'anàlisi que constructiva i que no empitjori els estigmes que existeixen sobre determinades zones. Mirant les situacions conflictives com a temes estructurals altament complexos i indagant per les seves causes no resoltes, evitant així, en la mesura que sigui possible, contribuir a la reafirmació d'estigmes sobre zones o persones de la ciutat.

A continuació es presenta la tipologia observada quant a la conflictivitat a la ciutat:

6.1 Conflictivitat manifesta

Són aquelles situacions generadores d'estrès social i que incideixen en la percepció sobre la seguretat o malestar de la ciutat. Aquí s'inclouen accions i situacions que són motiu de sanció i que requereixen la intervenció dels organismes i institucions com la guàrdia urbana i/o els mossos d'esquadra, i els serveis d'atenció i protecció, entre altres. Aquest tipus de situacions o conflictives, generalment, estan associats a alts índexs de vulnerabilitat social i a l'exclusió econòmica, però també responen a temes com falta d'educació.

En aquesta categoria s'inclouen, doncs, les situacions conflictives com els furts, les baralles, el consum problemàtic de drogues o les ocupacions irregulars problemàtiques. S'ha inclòs les violències masclistes pels efectes perversos contra la vida i la integritat de les dones de la ciutat.

6.1.1 Robatoris i furts

Tant els robatoris com els furts són dues de les situacions que gran part de les persones entrevistades manifesten com a generadores de conflictivitat i por, i que influeixen directament quant a la percepció de la seguretat. Si bé el tema no és un conflicte si es produeix puntualment, sí genera conflictivitat pel que fa a la tensió i l'estrès de poder-lo viure.

El furt està definit per a la legislació espanyola en l'article 234 del Codi Penal, com l'acte consistent a prendre les coses alienes amb ànim de lucre i sense la voluntat del seu amo. I ha de ser diferenciat del robatori en la mesura en què aquesta última és una acció que implica

l'accés a un lloc per la força per a poder extreure les coses sense el consentiment del seu propietari.

En aquest sentit, si bé hi ha zones de la ciutat on les comunitats de veïns fan més crides a la Guàrdia Urbana per a sol·licitar un reforç de la seguretat i la vigilància, especialment a la nit, no és possible relacionar aquests actes a determinades zones o barris de la ciutat, ja que **es presenten indistintament a diferents barris, carrers i places.**

Segons dades de la Guàrdia Urbana, durant l'any 2019 es van presentar 1.221 denúncies relacionades a aquest fet, en comparació amb les 1.112 de l'any 2020, el que representa una petita disminució a causa de les restriccions de mobilitat establertes per la pandèmia. En el que va del present any (setembre de 2021), s'han realitzat 816 denúncies relacionades amb aquest fet, per la qual cosa fins avui també hi ha una disminució petita d'aquestes accions.

En relació als robatoris, també hi va haver canvis a causa de les restriccions de la mobilitat durant el temps de la pandèmia. Si mirem les xifres presentades per la Guàrdia Urbana per a l'any 2019 va haver-hi 180 robatoris a l'interior¹, en tant que el 2020 va haver-hi una disminució en un 20% amb 143 denúncies. No obstant això, durant els mesos transcorreguts del present any (setembre de 2021), s'han registrat 144 denúncies respecte a aquest tema.

Normalment, s'associa aquest tipus d'accions amb decisions de caràcter personal, evadint la responsabilitat que té la societat en el seu conjunt a l'hora d'educar i donar opcions i oferir sortides econòmiques perquè les persones puguin desenvolupar el seu projectes de vida. Discursos com "els dolents roben perquè volen" o "la gran majoria de lladres són immigrants" porten a generar odi social cap a uns certs col·lectius i persones, sense preguntar-se prèviament per les causes socials i estructurals que poden arribar a viure les persones que realitzen aquestes accions.

Entre les causes més comunes al voltant d'un augment en l'índex de robatoris i furt a la ciutat hi ha, per exemple, **les poques opcions d'ocupació que tenen els joves**, especialment les persones joves **marginalitzats i racialitzats** que viuen en condicions d'alta precarietat econòmica.

Una altra de les causes associades directament a aquest tema té a veure amb el **consum de substàncies**. De les entrevistes realitzades, algunes persones van manifestar especial temor en vers les persones alcoholitzades o sota els efectes de substàncies com a drogues. Algunes d'aquestes situacions es poden prevenir treballant a consciència les polítiques de caràcter preventiu sobre el consum responsable d'alcohol.

¹ Es presenten les xifres globals de robatoris a l'interior que inclouen robatoris en domicili, robatoris en establiments comercials i robatoris en empreses.

Accions que es duen a terme

A l'entrevista realitzada a la Guàrdia Urbana de Figueres s'argumenta que es fa el que es pot per a protegir els i les ciutadanes fent rondes constants amb el personal i les patrulles que disposen. No obstant això, en algunes de les entrevistes mantingudes, i en part de la informació subministrada pels Consells de Districte, la ciutadania insisteix que s'ha de fer més patrullatge i fins i tot en algunes entrevistes realitzades, hi ha persones que suggerien instal·lar més càmeres de vigilància.

Respecte a l'ús de les càmeres de vigilància caldria fer una reflexió sobre l'abast real d'aquesta proposta: els costos per a un ajuntament, els efectes sobre la llibertat, el dret a la intimitat i la privacitat de les persones. Així mateix, caldria preguntar-se quin tipus de ciutat és la que volem construir; les càmeres de seguretat augmenten la vigilància tractant el símptoma o l'expressió d'alguna cosa, però no van a l'arrel.

Una altra de les mesures que s'estan emprenent per a poder fer front a aquesta situació són les adequacions pel que fa a la **il·luminació** en algunes zones de la ciutat, ja que s'associa la baixa il·luminació amb la sospita de ser víctima de furt. També la Guàrdia Urbana fa actualment rondes en algunes zones de la ciutat on anteriorment han ocorregut aquest tipus de fets.

Accions proposades

Les accions proposades per a aquest tema tenen un enfocament preventiu més que punitiu. Es posa especial èmfasi a conèixer les causes que estan darrere d'aquesta mena de fenòmens.

- Treballar un **projecte amb la joventut** en el qual s'endinsi sobre les diferents realitats que viuen els joves perquè moltes vegades les xerrades no reconeixen les seves realitats immediates i no generen ressonància en les seves pròpies vivències. Addicional a això, s'ha de generar un projecte que treballi, de manera més continuada i intervinguda amb les **famílies** per a facilitar eines per a la prevenció de la violència i la delinqüència juvenil.
- Convidar els **mitjans de comunicació** a fer una reflexió sobre la vida de les persones que delinqueixen, indagar més pel procés que viu aquesta persona quan va a la presó i per les causes que estan darrere que hagin portat a la persona a cometre l'acte delictiu.
- Convidar els **diaris locals** i a les persones que entren en **xarxes socials** a mantenir una **postura ètica** en vers la informació que emeten. Tractar de no reforçar els prejudicis que ja existeixen sobre les persones migrades.
- Per a combatre la rumorologia és necessari pensar en **campanyes** que convidin a les persones a **denunciar**. La sensació de "jo no denuncio perquè per a què" no permet

tenir una dimensió real sobre l'univers dels robatoris i furts que succeixen a la ciutat, perquè bona part es queda al subregistre i no arriba a recollir-se com a denúncia.

- Invertir més en una mena **d'urbanisme amigable**. Més **il·luminació** a tota la ciutat, més accessibilitat per a les persones amb alguna mena de discapacitat, més llocs de trobada, fer manteniment dels llocs que ja tenen una funció cohesionadora a la ciutat.

6.1.2. Consum problemàtic de tòxics, especialment drogues i alcohol

Una altra de les situacions descrites com a generadora de conflictivitat social a la ciutat té a veure amb la comercialització i consum de substàncies, especialment drogues i alcohol. Segons les entrevistes realitzades, aquesta és una de les activitats que més preocupen a les persones de la ciutat ja que culturalment hi ha la tendència a associar el consum, especialment de drogues, amb conflictivitat social i por.

De les persones entrevistades, més de la meitat van manifestar que el consum de drogues a la ciutat és conflictiu, ja que en alguns casos es presenta acompanyat de situacions com ara baralles, furts, robatoris i es converteix en un motor generador de por a transitar per unes certes zones de la ciutat. No obstant això, s'ha d'anar en compte de no generar estigmatització social sobre les persones consumidores, ja que el debat ha de ser capaç d'anar més enllà, de prendre mesures prohibicionistes que sancionin a les persones consumidores, sense entendre que aquest és un tema que necessita una mirada més integral.

Durant aquest estudi s'ha pogut observar que les persones consumeixen substàncies com ara drogues i alcohol indistintament de la zona de la ciutat. Tot i això, hi ha algunes zones on el consum és més elevat depenent de l'hora i de l'època de l'any. Per exemple, en algunes entrevistes realitzades es comenta que el nucli central i antic de la ciutat presenta més consum nocturn especialment durant l'estiu. Així mateix, es produeix un fort increment en el consum d'alcohol en terrasses i bars de la ciutat.

També es parla del consum en zones com el Parc Bosc, el Parc de l'Estació de trens, la Plaça de les Patates, algunes zones del barri Culubret i Sant Joan, als voltants dels habitatges de Sant Josep, en alguns parcs interiors en el barri de l'Eixample, i algunes zones dels voltants del col·legi del barri la Marca de l'Ham, com els llocs on més habitualment es produeixen els consums problemàtics.

Segons dades recollides de la Guàrdia Urbana de Figueres, l'any 2020 hi va haver un augment de 17% respecte al 2019, durant el qual hi va haver 344 persones detingudes per aquest fet. Malgrat aquestes dades, durant el que va d'any (setembre de 2021), el registre és de 188 casos, el que representa un descens important de gairebé el 50%. Aquest canvi pot significar que les polítiques preventives estan tenint algun tipus d'efecte a l'hora de dissuadir i prevenir el consum de substàncies al carrer, o també

que les persones no estan consumint i comercialitzant en els llocs habituals, per tant és difícil per a la Guàrdia Urbana poder accedir i detectar aquestes situacions.

D'altra banda, la **comercialització de les substàncies** és un altre tema a tenir en compte, ja que precisament per la seva condició de ciutat propera a la frontera es torna un corredor per a aquest tipus de negocis. Això també té a veure amb la falta d'opcions, especialment de la població jove en altres dinàmiques culturals i educatives. En algunes entrevistes realitzades en alguns barris de la ciutat es va poder observar que aquells barris amb major marginalització social i econòmica, on els joves abandonen els estudis aviat o no poden continuar el seu ascens escolar, tenen més probabilitat d'involucrar-se en aquesta mena d'activitats.

Com dèiem anteriorment, la comercialització i el consum de tòxics ha de ser llegit com un fenomen complex, que abasta múltiples dimensions de l'experiència social i comunitària i no pot ser vist amb una lògica moralitzadora. Reconèixer que és un fenomen que pot estar vinculat a una sèrie d'exclusions econòmiques i polítiques i també a l'absència d'eines emocionals per part d'algunes famílies, pot ajudar a buscar sortides més integrals i menys sancionadores.

Accions que es duen a terme

Actualment l'Ajuntament de Figueres posseeix diverses estratègies per a fer front a aquest tema especialment amb la població jove. La gran majoria d'elles tenen un enfocament **educatiu i preventiu**. Entre aquestes propostes es troben les **xerrades** educatives a escoles i instituts, i la presència **d'agents cívics** al carrer i als instituts oferint assessorament a la població jove.

Pel que fa a les mesures preventives, n'hi ha algunes que busquen oferir-los **eines educatives i laborals** a la població jove de la ciutat. Dues d'aquestes iniciatives són **Treball als barris** (2018-2021) i **Okupa'alt** que des del 2010 està tractant de posar l'èmfasi en opcions laborals per a la població juvenil. I el programa «**Sigues tu**» desenvolupat i subvencionat per Dipsalut que busca fomentar estils de vida saludables amb la població infantil i juvenil de la ciutat.

També és necessari esmentar la iniciativa **SMEASA** (Servei de mesures educatives alternatives a la sanció administrativa) que consisteix a oferir alternatives educatives enlloc d'una sanció administrativa per la tinença o consum de drogues il·legals en la via pública per menors d'edat. Aquest és un servei que es treballa de forma conjunta amb la població juvenil i les seves famílies.

Accions proposades

Les propostes han sorgit de les entrevistes i de les sessions participatives i el seu l'enfocament és de caràcter educatiu i preventiu:

- Major inversió en els **programes d'ocupació laboral** per a tota la població, però amb especial atenció en la població amb el risc d'exclusió social.
- Proposta de desenvolupar projectes i accions en **espais de festes**, posar un punt d'informació i **sensibilització** sobre el consum responsable.
- Crear un **projecte comú amb les escoles i instituts** des de la prevenció que tingui continuïtat en el temps i que tinguin en compte les experiències i les mirades de les i els joves sobre el tema de consum de substàncies.
- Adequar espais de la ciutat per a la **pràctica de l'esport** adreçats a joves. Que siguin llocs públics i que se'n pugui fer un ús de forma gratuïta.
- Buscar **aliances** amb institucions que ja treballin aquests temes.
- **Diversificar els espais d'oci**. Des de l'ajuntament proposar espais de trobada lliures de substàncies com l'alcohol.
- Generar **major continuïtat en els projectes i/o programes de l'Ajuntament**. Una de les situacions que també es pot millorar té a veure amb buscar la forma que els projectes i programes es puguin mantenir per més temps, ja que una durada de 4 o 5 anys no és suficient per a poder veure els resultats d'una iniciativa, es necessita continuïtat i coherència en el temps.

6.1.3. Violències masclistes i LGTBIQ+fòbiques espais públics i privats

L'Institut Català de les Dones defineix la violència masclista com *“la violència que pateixen les dones pel sol fet de ser-ho i és l'expressió més greu de la cultura patriarcal, que en alguns casos posa fi a la vida de les dones i que en uns altres no permet el ple desenvolupament dels drets, la igualtat d'oportunitats i les llibertats de les dones.”* Aquest tipus de violències poden presentar-se de manera física, psicològica, sexual, econòmica entre altres i sempre s'emmarca en una relació de desigualtat entre els gèneres.

Anteriorment aquest tipus de violències quedaven ocultes en l'àmbit privat o no eren motiu de recerca i interès per part de les institucions. Afortunadament, des de fa unes dècades aquest tipus de violències no només estan sent detectades i sancionades, sinó que també es treballen en polítiques que busquen prevenir-les i erradicar-les.

S'estima que gran part de les dones han viscut algun tipus de violència masclista en l'àmbit de relacions amb parelles o exparelles que no arriben a ser denunciades per por, coacció, desconeixement o vulnerabilitat. L'any 2019 es van realitzar 16.099 denúncies a Catalunya per motiu de violència masclista. D'aquestes, 13.162 que representen el 82%, es van produir en l'àmbit de la parella i 2.937, que representa el 18%, en l'àmbit familiar.

Aquest mateix any es van realitzar 6.721 detencions a homes majors d'edat i es van atendre 16.481 dones a causa de la violència masclista en els àmbits de parella i en

l'àmbit familiar. Una xifra que va disminuir durant el 2020, possiblement a causa de les mesures i restriccions adoptades a per la crisi sanitària que va significar més dificultats per a les dones a l'hora d'interposar denúncies.

És molt important explicar que aquesta xifra no significa que les dones hagin viscut menys violències, sinó que **es van fer menys denúncies a causa del confinament obligatori** ja que com s'ha detectat des d'alguns serveis d'atenció a les dones, moltes dones van veure agreujada la seva situació de vulnerabilitat i es van veure exposades a viure més violències masclistes durant els períodes de confinament.

Per aquesta mateixa raó durant el 2020 en tot Catalunya es van sol·licitar 1.065 ordres de protecció, de les quals 49% (522) van ser adoptades, i el 51% (543) van ser denegades. A Figueres, també durant el confinament obligatori i posterior a aquest moment, el nombre de sol·licituds que va rebre el SIAD del municipi per assignar pisos d'acolliment a dones víctimes de violència masclista, que estaven confinades amb el seu agressor, va augmentar un 400%.

Altres dades que són importants d'esmentar en relació a les violències masclistes a la ciutat tenen a veure amb l'edat i l'origen o procedència de les persones víctimes d'aquestes accions. Segons el SIAD, el 50% de les dones ateses estan entre els 35 i 45 anys, gran part d'elles amb fills i filles al seu càrrec. També aproximadament el 50% de les dones ateses són immigrants, que possiblement veuen la seva situació de vulnerabilitat accentuada en arribar a Catalunya a causa de l'absència de xarxes, la dependència econòmica de les seves parelles, la no tinença d'estudis o la falta de domini de l'idioma.

D'altra banda dins d'aquesta mena de situacions conflictives hem decidit incloure **les violències cap a les persones amb diversitat de gènere i afectivosexual (LGTBIQ+)**, ja que tant les violències masclistes dirigides cap a les dones o els subjectes/cossos feminitzats com les violències dirigides cap a les persones LGTBIQ+ són violències que tenen **arrels adjacents en la cultura patriarcal** i és necessari treballar-les de base per a poder erradicar-les.

Respecte a aquesta mena d'accions que també són generadores de violència i conflictivitat social, gran part de les anomenades incidències s'han presentat en l'àmbit públic, especialment en unes certes zones de la ciutat per les quals les persones LGTBIQ+ no se senten segures i còmodes.

Algunes de les incidències registrades pel SAI (Servei públic gratuït i confidencial d'informació i atenció a la diversitat afectiu sexual i de gènere) ens mostren la discriminació que pateixen algunes persones en expressar l'afectivitat en espais públics com a places, carrers de la ciutat. Així mateix s'han presentat situacions de falta de respecte pel nom sentit cap a persones trans o no binàries de part de funcionaris públics, o situacions com incidències en els formularis

matrimonials que han d'incloure l'opció de persones cònjuge i no només l'opció de dona i home.

Accions que es duen a terme

Actualment des dels serveis de SIAD i del SAI s'estan realitzant estratègies preventives com a xerrades en els col·legis i instituts de la ciutat. Així mateix des del SAI s'està creant actualment una xarxa que vinculi a les persones LGTBIQ+ de la ciutat. No obstant això, aquestes estratègies no arriben a cobrir tota la ciutat. Al capdavant del SAI hi ha una sola persona, i el SIAD és un servei dirigit a específicament a dones que han viscut alguna agressió. Per tant, no s'està donant abast a tota la població amb la qual es podria treballar.

Accions proposades

- Creació de la **xarxa LGTBIQ+** que vinculi a les persones i iniciatives de la ciutat quant a la diversitat sexogenèrica buscant obrir espais perquè les persones pertanyents a aquesta població puguin habitar tranquil·lament la ciutat.
- **Més suport i visibilitat pel Punt Lila** de la ciutat. Es vol reforçar la presència del punt lila no només en espais de festivitat, sinó també poder portar-ho als barris i els diferents col·lectius culturals de la ciutat.
- **Incrementar el pressupost pel SAI**, actualment és una sola persona qui porta aquest espai.
- Generar un treball intens des de les **polítiques preventives i que treballin les masculinitats no tòxiques**, dirigides a la població masculina en general i no únicament amb els homes denunciats com a agressors. És necessari que aquest tipus de polítiques estiguin dirigides i convocades des de la Conselleria de Feminismes, per poder tenir un major abast i efecte a la ciutat.
- Crear programes que incorporin la diversitat cultural de la ciutat, i buscar estratègies per a portar aquesta informació i generar consciència en les xerrades d'acolliment de la ciutat.

6.1.4. Accés a l'habitatge, racisme immobiliari i ocupacions irregulars problemàtiques

Un altre dels temes detectats a la ciutat que genera algun tipus de conflictivitat té a veure amb els problemes derivats de la dificultat per accedir a un habitatge digne i les ocupacions irregulars que es produeixen a conseqüència de l'alta vulnerabilitat social.

Segons l'estudi sobre l'ocupació d'habitatge buit a Figueres (2019), a la ciutat es tenen comptabilitzats 80 habitatges habitats irregularment. Un percentatge del 35% d'aquestes ocupacions eren realitzades per persones joves, amb edats entre els 18 i els 25 anys. De les 80 ocupacions 70,8% són ocupacions per famílies, persones amb

nens i nenes o alguna persona al seu càrrec. Així mateix el 57% de totes les unitats de convivència tenen al seu càrrec almenys a una persona menor d'edat.

Durant les entrevistes realitzades en aquesta diagnosi s'han pogut tenir diferents perspectives sobre aquest fenomen. Algunes persones han manifestat por perquè consideren que les ocupacions irregulars dificulten la convivència en les comunitats de veïns, ja que segons aquesta percepció, a les persones en aquestes situacions no els interessa generar xarxes ni comunitat. No obstant això, bona part de les persones entrevistades reconeix que no totes les ocupacions representen algun tipus de conflictivitat, i han tingut o tenen en la seva comunitat algun tipus d'ocupació que no necessàriament és conflictiva.

Comentaris com “jo no ocuparia perquè és un delictes” o “són persones que s'emporten les ajudes socials i altres ocupen” impliquen un profund desconeixement de les causes estructurals que es troben al darrere de l'exclusió i vulnerabilitat social i augmenten la tensió que es pot produir entre les comunitats de veïns.

Darrere d'aquest fenomen d'ocupacions irregulars hi ha grans aspectes de vulnerabilitat social. Per exemple, segons l'estudi citat, el 35.4% de les persones en aquesta situació no compta amb cap mena de treball i tampoc cobren cap tipus d'ajuda. Això també es deu al fet que se sumen factors com no tenir els documents en regla per a accedir a treballs o ajudes, o no tenir estudis que permetin apostar per alguna mena d'opció laboral.

També segons dades del mateix estudi, el 96% de la població vivia amb una situació regular al seu habitatge abans d'ocupar de manera irregular. Aquesta dada és fonamental ja que la gran majoria d'aquestes persones vivien en cases amb altres parents o pagaven lloguers de manera regular i s'han anat empobrint a conseqüència de la crisi econòmica i ara amb la crisi generada per la Covid-19.

Contràriament a la idea que les persones en aquesta mena de situació generen algun tipus de conflictivitat social, només el 5% d'aquests pisos pot presentar algun tipus de conflicte, especialment quan els pisos pertanyen a entitats financeres i no es realitza cap mena d'acompanyament per part de l'Ajuntament o de l'àrea d'habitatge.

D'altra banda, dins dels temes detectats pel que fa a l'habitatge, es denuncia el racisme immobiliari i especialment la discriminació cap a les persones de Marroc que busquen pisos. S'ha detectat que encara que les persones sol·licitants de pis posseeixin una nòmina, alguns propietaris no volen llogar-los pisos a causa del seu origen, o bé els lloguen pisos que no són adequats per a viure. Aquesta situació aboca a les persones a buscar altres opcions i genera més ocupació irregular.

Finalment un dels temes més complexos a l'hora de parlar d'habitatge és que de moment no existeix una política que garanteixi l'habitatge. Actualment l'habitatge és un dret que no està regulat amb garanties i en un context de competència pels recursos públics és una font de conflicte. L'Oficina d'habitatge s'ha adherit al control de preus del lloguer i poden multar si un

pis sobrepassa l'índex de referència, però és molt difícil poder tenir control dels preus en tota la ciutat.

Accions que es duen a terme

En el moment de l'elaboració d'aquesta diagnosi s'estaven lliurant els resultats d'un estudi sobre l'ocupació de pisos buits. Fins al moment s'ha fet arribar una carta a propietaris de pisos buits per a demanar-los que els posin a la borsa d'habitatge i per a informar que s'aplicarà un recàrrec en l'IBI. També s'ha contactat amb tots els API's per a ampliar la Borsa.

Les accions que actualment desenvolupa l'àrea d'habitatge, conjuntament amb l'àrea de serveis socials, hi ha el treball per a poder assignar habitatges a persones que estan en una situació d'alta vulnerabilitat social. Actualment l'Ajuntament té 80 pisos distribuïts per tota la ciutat que són per a atendre situacions d'urgència social.

També tenen una proposta de compra de pisos amb dret a tanteig des del 2017. Són pisos en els quals hi havia persones amb hipoteques que els bancs han desnonat. A més, es compta amb els pisos de taules d'emergència que són pisos de la Generalitat, però que actualment tenen molts requisits i les persones sol·licitants moltes vegades no arriben a complir-los. Així mateix, l'àrea d'habitatge està pendent de la compra de 12 habitatges per a poder oferir lloguer assequible a joves i famílies monoparentals.

Lluny d'algunes percepcions que es puguin tenir sobre les persones que ocupen irregularment, el que s'evidencia clarament és una **forta exclusió social**, els **fons voltor de bancs** que negocien amb pisos buits, i l'**absència d'una política pública d'habitatge social sòlida** i capaç de protegir les persones més vulnerables. De fet, en el moment de l'elaboració d'aquest informe es preveia un augment dels desnonaments a causa de la pandèmia i el creixement del nombre de persones que s'han quedat sense recursos per a pagar el lloguer. Des de l'àrea d'habitatge s'està fent un esforç per assumir aquestes situacions amb pisos d'urgència però és evident que no es poden emprendre accions d'urgència per a tractar temes que haurien de ser gestionats per mitjà d'una política pública d'habitatge.

Accions proposades

Davant de les ocupacions problemàtiques:

- Es proposa que la **gestió de les comunitats es faci des del territori**, coneixent el context i la realitat de les persones que hi viuen, ja que tots els casos són diferents. Per això es proposa la creació d'un servei especial des de l'Ajuntament.
- En conseqüència es contempla també que el **Servei de mediació** pugui intervenir entre persones veïnes.
- Es veu necessari l'elaboració d'un **protocol d'actuació davant el tema de les ocupacions irregulars** que indiqui què es pot fer des de cada servei i àrea de l'ajuntament, que estableixi quines són les responsabilitats per a cada àrea, i que generi coherència en la intervenció de part de l'Ajuntament.

Davant del racisme immobiliari:

- Programes i accions encaminades a **combatre el racisme**.
- Es proposa crear un **servei** per a fer control d'aquesta mena de **discriminació**, inspirat en el Servei que té actualment l'Ajuntament de Barcelona.
- Es proposa realitzar algun tipus de treball per a **frenar l'estigma social amb els mitjans de comunicació** més locals.

I finalment davant l'absència d'una política pública de lloguer social:

- Es proposa la creació d'una **política social i preventiva d'habitatge**.
- Fer **control** perquè **el preu dels habitatges** i dels lloguers no superi l'índex de referència, i generar estudis que puguin ajudar a entendre l'impacte dels habitatges i lloguers turístics sobre els preus dels lloguers.
- Aplicar una sèrie de **mesures contundents** per a sol·licitar que es puguin **adequar i reparar més habitatges buits** que estan en actualment en mal estat perquè aquestes puguin ser llogades.

6.1.5. Actes de vandalisme en alguns punts de la ciutat

El vandalisme és un dels temes ha sorgit al llarg de les entrevistes realitzades. Per actes de vandàlics s'entenen els actes intencionats de destrucció i intervenció amb la finalitat de generar algun mal en béns tant públics com privats de la ciutat.

L'acte de vandalisme respon principalment a una falta d'educació i estima pels béns públics de la ciutat, però també es pot fer una lectura crítica d'aquests, com a actes de desobediència que manifesten algun tipus de malestar social i de descrèdit davant de les institucions públiques. És un tema que planteja molts reptes perquè la forma d'intervenció requereix de tota una infraestructura de caràcter preventiu i educatiu que eduqui sobre la importància de cuidar i no deteriorar els béns públics i que gestioni el malestar social que poden sentir algunes persones.

Els actes vandàlics detectats a Figueres es presenten tant en àmbits públics com en àmbits privats. En els espais públics s'han presentat casos de pedrades a busos de transport públic, crema de contenidors en certs barris de la ciutat, i pintures i grafitis en algunes parets i bancs. Així mateix, com succeeix en els espais públics, els actes de vandalisme també poden estar dirigits cap als béns privats de les persones i poden passar en el context de comunitats de veïns (per exemple, ratllar el cotxe d'algú, trencar una vitrina en un establiment comercial o llançar pedres a cases i teulades). Aquesta tipologia d'actes també s'han detectat a la ciutat.

Davant les demandes ciutadanes per posar-hi fi, es plantegen temes com posar càmeres de seguretat i exigir a la guàrdia urbana que faci més rondes. No obstant això, aquestes mesures no estan anant a l'origen del problema i no intervenen directament des de la transformació i

la reflexió amb les persones involucrades. Per tant, es veuen necessàries una seguit de propostes que estan més encaminades a generar reflexió i cohesió social.

Accions proposades

- Fer un **treball de prevenció i cura sobre els béns** i el manteniment dels espais públics de la ciutat en coordinació amb els instituts.
- Crear **espais d'expressivitat ciutadana**. Es proposa crear un mur on els i les joves de la ciutat puguin expressar lliurement el seu malestar intervenint lliurement.
- Entaular un **diàleg** amb les persones que fan grafitis i pintades a la ciutat, generar un treball en xarxa amb aquestes persones que no limiti la seva expressivitat i que convidi a tota la societat a reflexionar sobre el grafitis com a expressió social urbana.

Gràfica 4 – Resum de la categoria de conflictivitat manifesta

6.2 Conflictivitat visible

És un tipus de conflictivitat que està vinculada a les maneres de viure i habitar la ciutat, els espais veïnals i el dia a dia. Aquest tipus de conflictivitat està lligada als incompliments de les ordenances municipals, ja sigui l'ordenança de neteja i gestió de residus, l'ordenança de sorolls a altes hores de nit, l'ordenança d'espai públic, l'ordenança de gestió d'animals domèstics i particularment l'ordenança de civisme de la qual parlarem una mica més endavant.

Entre aquest grup de situacions hi ha conflictes derivats d'una gestió inadequada d'animals de companyia, d'una inadequada gestió dels residus i especialment els conflictes derivats del soroll i l'oci nocturn.

Segons dades subministrades per la guàrdia urbana durant l'any 2020 es van presentar 236 denúncies relacionades amb l'incompliment d'ordenances municipals. Actualment (setembre de 2021) s'han presentat 172 el que mostra una petita disminució d'aquest número.

6.2.1. Gestió inadequada d'animals de companyia

Segons les entrevistes realitzades, la gestió dels animals de companyia, especialment de gossos, és un tema que necessita més atenció, sobretot pel que fa a la manipulació de la femta, que algunes persones deixen al carrer de manera visible generant incomoditat.

Els excrements i el pipi dels gossos està estretament associat a la percepció que la ciutat està descuidada, que hi ha falta d'educació en aquest aspecte, i que no es cuiden els espais públics, especialment les zones verdes de la ciutat.

Accions que es duen a terme

Aquest fet genera malestar a alguns ciutadans que ho traslladen a l'administració, sol·licitant més intervenció en la cura de l'espai públic. En resposta, l'Ajuntament reparteix actualment bosses i ampolles d'aigua perquè les persones propietàries dels gossos puguin netejar i recollir la femta. Tot i així, la ciutadania encara reclama més intervenció al respecte.

Lligat al tractament inadequat dels animals domèstics, també es detecta una mala gestió de gossos considerats com a perillosos. S'han presentat situacions de mossegades o de baralles entre gossos a conseqüència d'aquest aspecte.

Una altra de les mesures que actualment s'està portant a terme té a veure amb l'educació al carrer de les persones que tenen gossos. L'ajuntament ha contractat dues persones que fan la funció d'agents cívics i que informen sobre aquest tema a les persones propietàries.

Accions proposades

- Que les persones que fan **d'agents cíviques** reforcin el tema de la **sanció** quan estiguin informant perquè les persones coneguin les sancions i estiguin advertides sobre la manipulació de la femta dels gossos.
- Que es pugui **millorar** la contractació i les **condicions laborals** de les persones que treballen **d'agents cívics** i que hi hagi més continuïtat.
- **Dificultar el permís** per a la llicència de tinença d'animals de companyia, especialment per aquells considerats perillosos.

6.2.2. Gestió inadequada de residus

La gestió inadequada de residus preocupa a moltes persones i està vinculat, com l'anterior, a la configuració de la percepció de seguretat a partir de la il·luminació, la sensació de brutícia o la mala olor.

La gestió dels residus pot variar depenent de les zones de la ciutat. A barris com Sant Joan o Culubret es presenten més demandes de tipus educatiu ja que algunes persones deixen els residus al carrer. Al barri Sant Joan s'han realitzat campanyes per al dipòsit correcte dels residus, però no ha estat suficient fins ara. Si bé al barri fan falta més contenidors de residus, també es fa necessari pensar en una estratègia que estigui més encaminada a educar en com gestionar adequadament els residus.

A algunes zones de la ciutat, com el barri de la Marca de l'Ham, presenta una major mobilitat veïnal i això fa que la dotació de contenidors es vegi insuficient per les deixalles voluminoses que s'evoquen a l'espai públic. La percepció que genera és que el barri està abandonat.

Accions que es duen a terme

Davant d'aquesta situació, l'Ajuntament fa difusió dels horaris i del telèfon per a la recollida de voluminosos, però la informació no arriba a tota la ciutadania.

Accions proposades

- Crear una **estratègia educativa** que tingui en compte els factors **socioculturals** dels diversos col·lectius de la ciutat i que permetin trobar els punts d'acord perquè les persones vegin la gestió dels residus com una responsabilitat ciutadana i que no està allunyada de la seva cultura.
- Realitzar un reforç fent **xerrades a les escoles** perquè les noves generacions aprenguin la importància de la classificació i la gestió adequada dels residus.
- Treballar aquesta qüestió a les **xerrades d'acolliment** i portar persones que facin la traducció.
- Posar **més contenidors** en algunes zones de la ciutat.
- Fer **tertúlies obertes a la ciutadania** per reflexionar sobre els espais públics i la seva cura.
- Reforçar les **sancions econòmiques** quan les persones no facin una adequada gestió dels residus.

6.2.3. Conflictes derivats del soroll i de l'oci nocturn

El soroll, especialment aquell generat per l'oci nocturn, és un dels temes que més queixes generen a la ciutat i més tensions, especialment entre les comunitats de veïns. Segons la Guàrdia Urbana aquesta és una de les situacions per les quals més trucades reben.

Aquest aspecte es presenta especialment a l'època d'estiu quan s'incrementa el turisme, sobretot quan les terrasses dels bars estan obertes fins a altes hores de la nit, i també en pisos turístics de la ciutat on es fan festes o s'escolta música fins tard.

Un altre dels temes que s'associa a l'oci nocturn són a les baralles i les lesions personals a causa de l'estat d'embriaguesa. D'acord amb les dades subministrades per la Guàrdia Urbana, l'any 2020 es va haver d'intervenir en 3 «baralles multitudinàries», i en el que portem d'any s'ha intervingut en 1. A més d'això, les lesions personals també estan associades en bona part al consum i ingesta d'alcohol a altes hores de la nit o matinada.

Accions que es duen a terme

Actualment la Guàrdia Urbana realitza rondes, i atén les crides en les comunitats de veïns on es presenten aquests casos.

Accions proposades

- **Diversificar els espais per a l'oci** i també les **opcions culturals** i recreatives a la ciutat. Crear opcions alternatives nocturnes sense alcohol.
- Reforçar el treball des de **l'educació** i de tipus preventiu per l'espai de descans de les persones veïnes.
- Establir algun tipus de **sanció** per a les persones turistes que fan soroll nocturn.

Gràfica 5 – Resum de la categoria de conflictivitat visible**Accions proposades per abordar la conflictivitat visible**

- Estratègia educativa que tingui en compte els factors socioculturals.
- Xerrades a les escoles sobre la importància de la classificació i la gestió adequada dels residus.
- Reforçar la informació en les xerrades d'acolliment i comptar amb traducció.
- Posar més contenidors en algunes zones de la ciutat.
- Sensibilització a la ciutadania sobre els espais públics i la seva cura.
- Reforçar sancions econòmiques quan les persones no facin una gestió adequada dels residus.

- Reforç de sancions per part d'agents cívics.
- Millorar de les condicions d'agents cívics per donar continuïtat als equips.
- Dificultar el permís per a la llicència de tinença d'animals de companyia, especialment els perillosos.

- Diversificar els espais per a l'oci i les opcions culturals i recreatives a la ciutat. Crear opcions alternatives nocturnes sense alcohol.
- Treball des de l'educació i de tipus preventiu per l'espai de descans de les persones veïnes.
- Establir algun tipus de sanció per a les persones turistes que fan soroll nocturn.

6.3 Conflictivitat invisible

Aquest tipus de conflictivitat es produeix a conseqüència d'una tensió producte d'un canvi o transformació d'algunes situacions de tipus cultural o social i està estretament relacionada a l'emergència de rumors i estereotips que se sostenen cap a persones i col·lectius de caràcter divers. Aquest és un tipus de conflictivitat que si bé es gesta en la mentalitat de les persones acaba tenint efectes reals en actituds de rebuig, violència simbòlica i discriminació cap a persones que també habiten la ciutat.

6.3.1. Conflictes derivats de la falta d'aproximació cultural, racisme, rumors i estigma social

Figueres és una ciutat diversa. Actualment al padró municipal hi ha constància de la presència de persones provinents de 100 nacionalitats diferents. És a dir, que la ciutat té una alta diversitat cultural. No obstant això, com interactua aquesta diversitat? Com generar millors vincles entre les persones de la ciutat? És possible trobar punts en comú entre les persones?

Fer una ciutat intercultural és un repte. És necessari generar els ponts que permetin a les persones veure's com a veïnes i no com a estranyes. Per aquesta part de la diagnosi ens basem en l'exercici d'anàlisi² que estableix tres dimensions entorn a la interculturalitat. La primera, que a més es presenta com la condició ideal és la situació de **convivència**; la segona és una situació de **coexistència** i la tercera una situació **d'hostilitat**. Tot allò que no sigui convivència serà llavors coexistència i hostilitat.

2 Per a més informació consultar: Malgesini, Graciela y Giménez Romero, Carlos. *Guia de conceptes sobre migracions, racisme i interculturalitat*. 2020

És important dir que totes les societats es mouen entre la convivència i l'hostilitat, passant per la coexistència. Però la situació de coexistència que se situa en el punt mig pot tendir més cap a la convivència o cap a l'hostilitat, depenent de situacions o moments concrets. En altres paraules, les societats oscil·len entre l'una i l'altra.

Com dèiem doncs, la relació entre coexistència-convivència o coexistència-hostilitat pot variar segons la situació, el lloc, el barri, la comunitat de veïns o l'associació de pares i mares, entre altres. El repte està en aconseguir que, quan es presenti els conflictes, que es presentaran, i no simplement originats per la diversitat cultural, sinó per factors econòmics, socials, polítics i d'exclusió, les persones puguin tenir les eines per a poder mobilitzar una situació cap a accions que generin una relació més harmònica que tibant.

Ara bé, dins les situacions observades que generen malestar pel que fa a les relacions interculturals, trobem actituds de racisme principalment cap a les persones provinents d'Àfrica i Amèrica Llatina i Àsia. Això accentua l'experiència de vulnerabilitat que poden arribar a tenir aquestes persones a causa de la condició d'irregularitat o la falta de xarxes socials.

Entre les entrevistes a les persones d'origen estranger han sortit experiències de racisme immobiliari, discriminació a l'hora de buscar feina, exclusió i rebuig a escoles, i racisme i rebuig en espais públics. Sumat a això, les dones racialitzades manifesten rebre un rebuig i assetjament sexual, fet que les col·loca en una situació de major vulnerabilitat social.

D'acord amb el que s'ha pogut observar, a la ciutat hi ha sectors que perceben a la població immigrant com a població no desitjada. Segons aquestes persones "les persones immigrants s'emporten totes les ajudes socials", o "no s'inclouen dins de la cultura local". També hi ha la percepció que especialment els joves immigrants "danyen els béns públics". Davant d'aquest fet, quines accions s'estan fent no només com a ajuntament si no com a ciutadania per a vèncer aquestes fronteres i generar vincles?

Els discursos producte de la por i d'expressions racistes generen més barreres, creen majors dificultats alhora d'establir vincles i augmenten els rumors i prejudicis. Això accentua el distanciament cultural i es converteix en un dels principals obstacles que no permeten fer passos cap a una convivència multi ètnica i intercultural a la ciutat.

D'altra banda, dins d'aquest grup de situacions també hem inclòs la percepció i vivència de les persones pertanyents a la comunitat gitana que també reben tractes discriminatoris a l'hora de buscar feina, moure's dins la ciutat o fer gestions.

En aquest estudi s'han pogut escoltar comentaris com "als gitanos no els importa la brutícia" o "els gitanos són molt sorollosos". Aquestes són expressions violentes que no aporten les

sortides que necessita la ciutat. En aquesta mateixa línia, un dels discursos que poden llegir-se té a veure amb la sensació de frontera. Mentre que per a les persones dels altres barris de Figueres, els gitanos viuen en la seva comunitat, amb les seves regles i dinàmiques, la comunitat gitana també manifesta sentir-se fora de Figueres: “jo vaig a Figueres només quan ho necessito”. En aquest sentit aquesta frontera invisible es torna una frontera real que acaba allunyant el barri del centre i no permet el diàleg.

En aquesta situació, les estratègies haurien d'estar pensades més en la lògica de proposar iniciatives que generin proximitat cultural i que avancin a combatre els prejudicis i el distanciament social, amb la mirada cap a una ciutat més intercultural.

La situació de joves immigrants no acompanyats

La presència d'aquests menors és motiu de radicalització dels discursos xenòfobs i racistes d'uns certs sectors de la societat. Se'ls culpabilitza constantment d'accions d'inseguretat, i a través d'aquests discursos es reforcen els actes de violència simbòlica, empitjorant encara més la seva situació de vulnerabilitat.

Hem agrupat el racisme, els rumors i l'estigma social dins els conflictes derivats de la falta d'aproximació cultural. La manipulació mediàtica de la qual són objecte els i les joves i el profund desconeixement de les seves realitats, porta a situacions de rebuig i estigma social.

La situació dels i de les joves no acompanyades a la ciutat és, dins del col·lectiu de persones immigrants, una de les que major vulnerabilitat representa, precisament per l'absència de xarxes i suport social que troben i l'edat que tenen. Aquests joves tenen grans dificultats per aconseguir la regularització de la seva situació i trobar feina.

Actualment a la ciutat es té un registre de 36 joves no acompanyats que reben algun tipus d'acompanyament i suport per part de l'ajuntament.

Accions que es duen a terme

L'ajuntament de Figueres ha designat a una tècnica per al suport i acompanyament d'aquesta població. Es compta actualment amb un pis d'acolliment on viuen 4 joves en aquesta situació.

Accions proposades

- Crear un **projecte de ciutat** que busqui treballar amb **mares i pares** de les escoles i els faciliti la generació de vincles i **xarxes** en comú.

- Incentivar dins de les **associacions de veïns** la participació de persones de procedències i **orígens diversos**, és a dir una estratègia que permeti portar el tema de la diversitat cultural fins a la vivència veïnal i comunitària.
- Promoure més la **integració en les festes i celebracions** de la ciutat dels col·lectius i persones d'origen i procedència diversa.
- Generar una **xarxa antirumors** amb diferents col·lectius i associacions de la ciutat per a desmuntar estereotips, aquesta xarxa pot impulsar campanyes antirumor i fer un seguiment dels casos de racisme i xenofòbia dins de la ciutat.
- Generar un treball amb la comunitat receptora, **treballant els estereotips, els prejudicis i el racisme** des d'un enfocament crític que reconegui les vivències diferenciades de totes les persones i la interseccionalitat.
- Generar més estratègies perquè les persones immigrants puguin aprendre el **català**. Actualment els horaris dels cursos no permeten inscriure a les persones que treballen.
- Buscar estratègies perquè els **joves no acompanyats** no siguin percebuts amb desconfiança i rebuig. Una proposta podria anar dirigida a generar **xarxes amb els joves dels instituts** on es treballi l'experiència dels joves no acompanyats des de l'art i l'expressivitat.

6.3.2. Estigma social cap a les persones que es troben en situacions de sense llar

Les persones sense llar presenten una escala de vulnerabilitat molt alta, pel fet que, sumat a la situació de no tenir llar, són persones que en la seva majoria no compten amb xarxes al seu voltant, i viuen en extrema solitud.

En el cas de Figueres, en el moment de fer l'estudi hi havia registrades 72 persones en aquesta situació, que l'Ajuntament atén amb aliança amb el servei de Càritas. D'aquestes 72 persones, 34 reben algun tipus d'atenció per part Càritas (aproximadament el 73% són homes). Gran part d'aquestes persones tenen una història de violència, exclusió i discriminació que s'ha anat cronificant amb el temps. Així mateix, moltes d'elles fan un consum problemàtic de drogues i/o alcohol que genera rebuig per part d'altres persones de la ciutat.

Sumat al consum de substàncies, gran part de les persones en situació de sensellarisme també presenten algun tipus problema de salut mental que augmenta la vulnerabilitat social i que reforça l'estigma sobre aquesta població.

Segons les entrevistes realitzades, la incomoditat i por que poden sentir cap a aquest col·lectiu està relacionat amb el consum de substàncies i per les baralles, el soroll nocturn o alguns usos dels espais públics com fonts per a banyar-se i bancs per a dormir.

Des de Serveis Socials s'intenta tenir una mirada més reflexiva tractant de garantir que aquestes persones es puguin empadronar i així poder accedir a la targeta sanitària i a les ajudes de l'Ajuntament, inclosa l'atenció de serveis socials.

Però la discriminació, el rebuig i el desconeixement de la situació de vulnerabilitat que poden tenir aquestes persones dificulta moltes vegades poder generar atenció.

Finalment, una de les qüestions que cal plantejar-se té a veure amb el dret a la ciutat com un dret ampli que inclou també a les persones que no tenen accés a sostre i que pateixen una situació de vulnerabilitat extrema. Preguntar-se quines iniciatives es poden dur a terme per a provocar a la ciutadania reflexions en relació a l'ús de l'espai públic i pel que fa al model de ciutat que es vol.

Els espais públics no com a llocs abstractes o impol·luts, són llocs vitals, llocs que permeten la trobada ciutadana. Reprendre aquesta noció de ciutat podria ajudar a pensar amb la presència de persones sense llar no com una amenaça, sinó com a persones que també fan ús i tenen dret a habitar.

Accions que es duen a terme

Actualment s'està avançant en un exercici pilot d'un pis d'acolliment amb una persona sense llar. S'espera poder desenvolupar més aquest projecte i donar suport en la integració de les persones sense llar.

Accions proposades

- Generar un **treball en xarxa per a l'atenció de les persones en situació sense llar**.
- Generar estratègies per a treballar de la mà amb **associacions de veïns i veïnes** perquè coneguin a les persones que estan en aquesta situació i comencin a ser percebudes com a veïnes.

Gràfica 6 – Resum de la categoria de conflictivitat invisible

Accions proposades per abordar la conflictivitat invisible

7 Què s'entén per mediació?

La mediació és un mètode que busca afavorir una gestió constructiva i alternativa d'un conflicte restaurant la via comunicativa i buscant acords entre les parts involucrades³.

Així doncs, la mediació contribueix a enfortir el vincle entre les parts involucrades i a generar acords que seran el resultat del treball, la voluntat i la capacitat de diàleg de les parts implicades, la qual cosa generarà al seu torn un major compromís amb els acords finals.

Les parts involucrades en un conflicte prioritzen el diàleg i el respecte, permetent que cada part pugui exposar els seus interessos, postures i percepcions respecte a un determinat tema, cercant els vincles i les relacions socials i ressaltant els elements comuns entre les parts.

És important establir que la mediació té un abast i uns límits. Alguns temes com les violències de gènere no són mediables (Llei orgànica 1/2004, de 28 de desembre), així com situacions conflictives producte d'actes delictius greus que atemptin contra els drets humans.

És necessari dir que durant la realització d'aquesta diagnosi trobem que moltes de les situacions conflictives presentades anteriorment poden ser ateses des de la mediació, entesa com una mediació integral que contempli fer una labor no només resolutiva sinó també pedagògica. Però moltes altres situacions presentades clarament no són objecte de mediació, sinó que requereixen estratègies **d'intermediació⁴** i **d'intervenció** institucional.

Així doncs, abans de recórrer a la mediació, es necessita establir si una situació conflictiva pot ser mediable o no, i si per mitjà de la mediació s'aconseguiran sortides alternatives que deixin a les parts implicades més satisfetes que una sortida per via la judicial o l'arbitratge.

³ Llei 9/2020, del 31 de juliol, de modificació del llibre segon del Codi civil de Catalunya, relatiu a la persona i la família, i de la Llei 15/2009, de mediació en l'àmbit del dret privat

⁴ Si bé la intermediació és una figura usada principalment en l'àrea comercial, un ajuntament pot buscar estratègies d'intermediació quan hagin situacions que el requereixin per exemple respecte als preus en el lloguer.

En aquest sentit, en parlar de les situacions conflictives presentades anteriorment, és necessari reconèixer quines d'aquestes són objecte de mediació i quines no, partint de definir el nucli, els interessos i les parts involucrades. I especialment important que totes les parts involucrades reconeguin com a conflicte la situació, i no només una de les parts.

Per a exemplificar-ho, prendrem algunes de les situacions i tractarem d'establir en quin grau poden ser mediables o no. Comencem per esmentar una de les situacions que es produeixen en l'espai públic i que generen malestar de part de veïns, veïnes, comerciants i transeünts. Estem parlant de l'ús que fan d'espai públic algunes persones, especialment les persones en situació sense llar. Banyar-se en una font, dormir en un banc, fer vida social al carrer és percebut per una part de les persones com quelcom que genera de conflictivitat social. Però on se situa el conflicte? Si bé els veïns i comerciants reconeixen que és un conflicte, les persones en situació sense llar el veuen com a tal? O potser el conflicte per elles és un altre: la falta d'habitatge? La crisi econòmica? La falta de feina?

Si li ho preguntem a una persona en situació sense llar veuria que dormir en un banc és només una acció que realitza per suportar la seva situació. Fer vida al carrer i/o banyar-se a les fonts, entre altres accions, no són percebudes com a generadores de conflictivitat social.

Així doncs, prenent aquest exemple, el que tenim són situacions que necessiten un tipus d'intervenció diferent a la mediació, ja que partim del fet que no totes les parts reconeixen que la situació és conflictiva o no coincideixen a l'hora de posar el focus o definir què és el conflicte. En aquest sentit l'abordatge d'aquest tema hauria de focalitzar més a entendre què hi ha darrere el malestar dels veïns i intentar buscar estratègies d'intervenció comunitària, i reforçar projectes que treballen amb aquesta població.

Una altra de les situacions abordades té a veure amb les persones en situació d'ocupació irregular. La mediació pot aportar solucions a aquest tema? No seria millor mirar cap a la construcció de polítiques socials que protegeixin el dret a l'habitatge i que intermediiïn amb els bancs, arrendataris i altres persones que fan negoci amb aquest dret? La mediació en aquest cas tampoc és la sortida, perquè no pot resoldre el problema que hi ha de fons, que és la falta de garantia per a un habitatge digne. No obstant això, si que és necessària una acció d'intermediació entre bancs i ciutadania, o entre ocupants i propietaris.

Ara bé, hi ha situacions que sí es poden resoldre amb la mediació. Tornant al tema de les ocupacions irregulars i en general als conflictes a les comunitats de veïns, hi ha situacions d'incompatibilitat d'interessos a l'hora de viure en comunitat que poden ser mediables. Per exemple, situacions relacionades amb el soroll nocturn, la mala gestió dels animals domèstics i la incompatibilitat de l'ús dels espais comunitaris, entre altres, poden ser abordades a través d'un Servei de Mediació. En ser reconegudes com a conflicte per les parts involucrades i haver-se establert el nucli que genera la diferència, poden ser mediables i es poden buscar sortides alternatives.

Si recuperem les **tres categories de conflictes** que han sorgit en aquesta diagnosi, veurem que cada una d'elles ens suggereix un tipus de **respostes i accions** enfocades a tractar directament les causes i els temes que estan en les arrels de les situacions.

Els **conflictes manifestos** requereixen un tipus de resposta que implica el reforç de les polítiques socials, de treball, dels serveis d'atenció i prevenció de les violències. Així mateix s'ha de tenir en compte la creació d'una sòlida política d'habitatge que pugui garantir aquest dret a les persones.

En l'àmbit de l'habitatge es proposa fer un tipus de **intermediació** que dialogui amb els bancs i fer sensibilització amb les persones propietàries perquè puguin llogar les seves cases i algunes d'elles siguin de lloguer social.

D'altra banda els **conflictes visibles** poden ser objecte d'accions que involucrin la mediació, com hem vist en les accions proposades anteriorment per al servei de mediació. Aquesta mediació podria ser comunitària, entenent-la de convivència o més intercultural, que possibiliti el restabliment del diàleg i la restauració dels vincles socials o també de justícia restaurativa.

Així doncs, un servei de mediació podria donar resposta a diverses de les situacions conflictives descrites en aquesta categoria, ja que són conflictes objecte de mediació i que per mitjà d'ella pot aconseguir-se una alternativa resolutiva millor que accions sancionadores o judicials, sobretot a efectes de restaurar els vincles i les relacions socials.

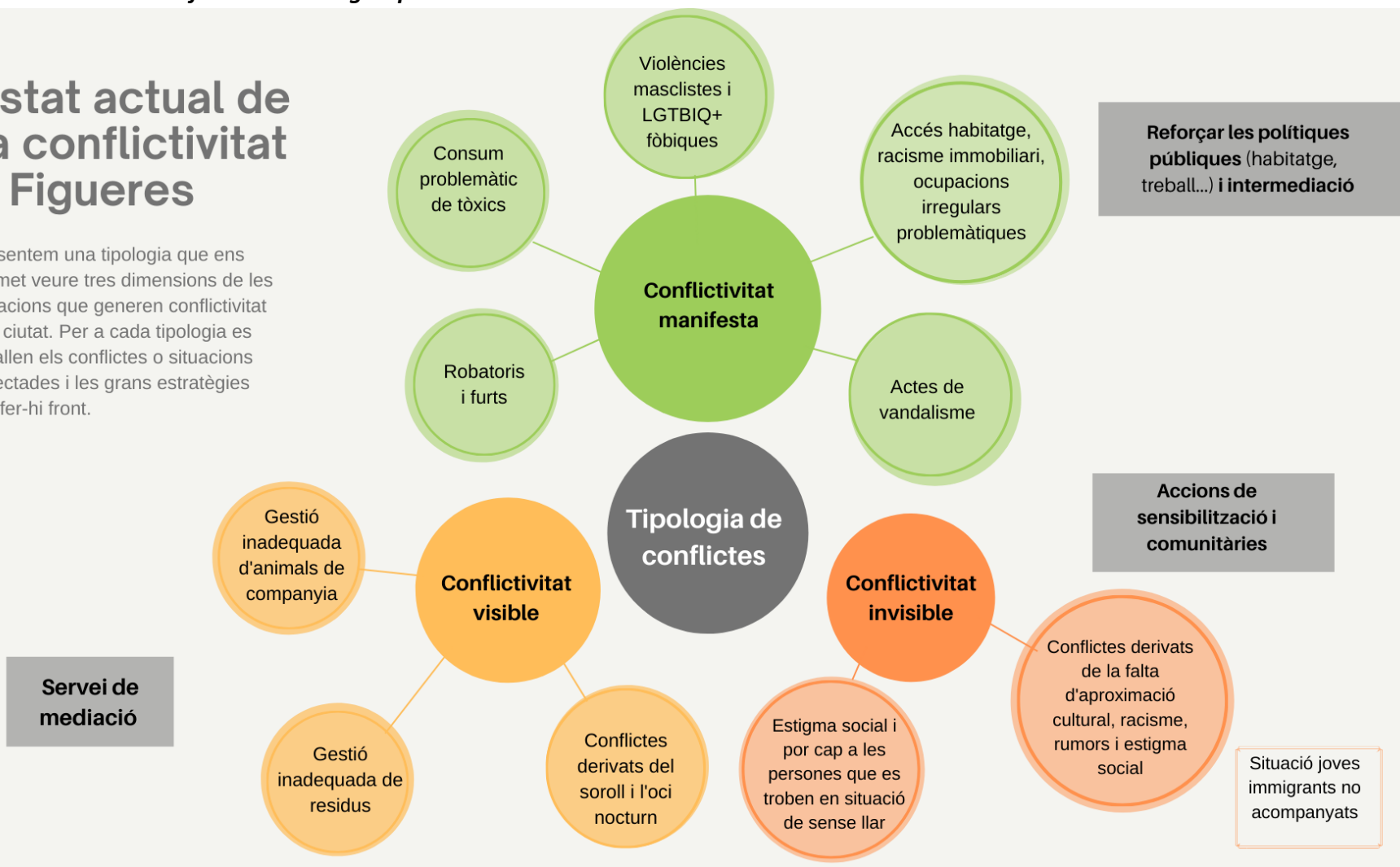
Finalment trobem els **conflictes invisibles** que requereixen una intervenció relacionada amb temes com la sensibilització, l'educació, la transformació de mentalitats i el treball d'estereotips i prejudicis socials.

En aquest cas les accions poden estar encaminades a treballar situacions generades a partir del rumor, els prejudicis i el canvi de mentalitat. En aquests sentit, es proposa un treball comunitari i de sensibilització. Per exemple, es poden impulsar accions de sensibilització que ajudin a generar consciència sobre temes com les persones en situació de sense llar i joves no acompanyats.

Gràfica 7. Resum de conflictes i estratègies per abordar-los

Estat actual de la conflictivitat a Figueres

Presentem una tipologia que ens permet veure tres dimensions de les situacions que generen conflictivitat a la ciutat. Per a cada tipologia es detallen els conflictes o situacions detectades i les grans estratègies per fer-hi front.

8 Mediació per a una ciutat com Figueres

Com hem vist al llarg d'aquest informe, la ciutat de Figueres és complexa pel que fa a les seves relacions socials. Tot i això, veiem que gran part de les situacions conflictives tenen a veure amb la concepció de l'espai públic i les vivències als espais privats.

Aquesta complexitat de situacions implica un repte per a l'Ajuntament, però també per als seus ciutadans i ciutadanes a l'hora d'aprendre eines que permetin gestionar la conflictivitat de manera pacífica.

Un servei de mediació és abans que res una eina que es basa en el tracte respectuós entre persones que es reconeixen com a iguals, però amb concepcions diferents sobre un mateix assumpte. La mediació és, doncs, una via que situa el diàleg i l'escolta en un lloc central. Per aquest motiu, el servei de mediació, no pot ser un espai de difícil accés, ha de poder generar ponts i ser accessible a totes les persones de la ciutat.

S'entén la mediació com una oportunitat per aprendre, com a societat, altres formes de resolució de conflictes que no siguin les punitives i sancionadores, i que interpel·lin la intel·ligència, la sensibilitat i el respecte de totes les persones. Tenint en compte la noció anterior cal ressaltar que la mediació aplica segons cada cas.

En aquest punt és necessari establir que, si bé la mediació pot ser entesa en termes amplis com un servei que generi al seu voltant estratègies educatives en termes de prevenció de conflictes, és important diferenciar-la de la intermediació, entesa com a estratègia impulsada per les institucions i àrees de l'Ajuntament per a teixir ponts que permetin la comunicació amb la ciutadania.

D'acord amb el que s'ha exposat, les situacions presentades que poden ser objecte de mediació principalment fan part de la categoria de **conflictes visibles**:

- Situacions referides a comunitats de veïns com són el soroll a altes hores de la nit, la mala gestió d'animals domèstics o males olors, entre altres situacions que generen malestar en les comunitats.
- Situacions a l'espai públic com són la mala gestió d'animals domèstics, els sorolls a altes hores de la nit i les males olors. S'ha de contemplar quin tipus de situació és objecte de mediació.
- Situacions en l'espai públic i establiments privats com a vandalisme i mal ús dels equipaments públics. En aquest cas, la mediació pot ser entre col·lectius i/o diferents persones involucrades sempre que vulguin buscar formes alternatives a la judicials.

En tots els casos anteriors la mediació ha de tenir en compte una mirada interseccional, és a dir, buscar reconèixer que existeixen relacions desiguals de poder i que això pot influir en la mateixa mediació. Evitar que aquestes relacions de poder influeixin en l'acord final és una de les tasques que té la persona que exerceix de medidora. En aquest sentit, tenir en compte

el gènere, la classe social, la diversitat cultural, la diversitat funcional i cognitiva pot ajudar a enriquir la tasca de la mediació i ajudar a trobar la millor resolució per a una determinada situació.

Com hem vist alguns dels temes recollits al llarg d'aquest diagnòstic poden ser abordats amb un servei de mediació que treballi de manera integral amb la ciutadania, reconeixent principalment tota la complexitat d'una ciutat com Figueres, però al mateix temps tota la possibilitat de transformació i interacció intercultural i comunitària que té.

9 Conclusions finals

Com hem vist al llarg d'aquest diagnòstic, a part de la mediació, aquest informe ha proposat altres accions per abordar els diferents tipus de conflictes i situacions de tensió identificades. Algunes d'aquestes accions estan dirigides a millorar la intervenció de l'Ajuntament, garantir drets socials, econòmics i culturals, i generar estratègies quant a la diversitat cultural i social de la ciutat.

Per a poder endinsar-nos en el tema de la conflictivitat a la ciutat s'ha recorregut, entre altres tècniques, a la realització d'una sèrie d'entrevistes amb diferents persones de la ciutat. De les entrevistes fetes, es pot extreure que, en termes generals, hi ha una percepció que la ciutat ha de millorar pel que fa al manteniment d'espais, diversificació de l'oferta cultural i d'oci i generació d'opcions esportives.

Així mateix, les persones entrevistades expressen que és necessari que es pugui invertir més en temes com els subsidis a les persones joves i les ajudes a les persones que es troben en situació de vulnerabilitat social. En aquesta línia, s'aposta per establir una política social que garanteixi l'habitatge.

També es veu molt necessari elaborar polítiques de prevenció en les violències masclistes i contra la població sexogenèrica diversa i en el racisme i xenofòbia, ja que són font de discriminació i tenen efectes reals en les vides i cossos de les persones. S'aposta per buscar estratègies per vèncer les fronteres invisibles que s'estan aixecant a la ciutat i enfortir el diàleg com a principi de la ciutat per a totes les persones.

D'altra banda, dins les conclusions d'aquest estudi, es veu molt necessari reflexionar com a ciutat sobre què s'entén per espais públics i transformar-los en zones amigables, il·luminades, senyalitzades i netes. Espais on es puguin desenvolupar diferents activitats que propiciïn el joc i la trobada de persones de totes les edats i procedències.

Finalment, l'estudi conclou que un servei de mediació per a la ciutat pot aportar a millorar les accions preventives i oferir estratègies resolutives alternatives que millorin l'experiència de viure i habitar a la ciutat.

10 Bibliografia i fonts consultades

- Armagué, Joan. *Figueres en positiu. Pensaments i reflexions del dia de demà*. Edxs Edicions. 2012.
- Dahrendorf, Ralf. “Elementos para una Teoría del Conflicto Social”. En Sanchez de Horcajo, J y Uña Juárez, O (comp). *Sociología, textos fundamentales*. Editorial Libertarias Prodhufi, S.A. Madrid, 1996.
- *Dades del Servei de Mediació Comunitària del barri Sant Joan*. Àrea de Desenvolupament Comunitari. Ajuntament de Figueres. 2020.
- Dades facilitades per la Guàrdia Urbana de Figueres. 2019, 2020 y 2021.
- Foucault, Michael. *Microfísica del poder*. Las Ediciones de La Piqueta Seseña, 59. Madrid. 1979.
- *Estudi sobre l'ocupació d'habitatge buit a Figueres*. Ajuntament de Figueres. Realització de la fundació Sergi. 2019.
- Malgesini, Graciela y Giménez Romero, Carlos. *Guia de conceptos sobre migraciones, racismo e interculturalidad*. Ed Catarata. Madrid 2000.
- *Mapa participatiu amb perspectiva de gènere per a l'actualització del Pla d'Igualtat de Figueres*. Regidoria de les dones Ajuntament de Figueres. Ajuntament de Figueres. 2016.
- *Memòria anual del Punt d'Apoderament Energètic PAE*. Servei de Benestar Social de l'Ajuntament de Figueres. Ajuntament de Figueres. 2020
- *Mirades plurals la gestió de la diversitat a l'Alt Empordà*. Consell Comarcal de l'Alt Empordà. Labour Plus. 2014.
- *Ordenança de civisme i convivència ciutadana*. Ajuntament de Figueres. 2004.
- *Ordenança municipal de tinença d'animals*. Ajuntament de Figueres. 2002.
- *Ordenança reguladora de la gestió dels residus municipals*. Ajuntament de Figueres. 2006.
- *Ordenança municipal reguladora del soroll i les vibracions de Figueres*. Ajuntament de Figueres. 2018.
- *Pla local d'infància i adolescència*. Servei d'Educació. Ajuntament de Figueres. 2019-2023.
- *Pla estratègic del barri Sant Joan*. Ajuntament de Figueres. 2018-2021
- *Pla estratègic del sector oest*. Oficina d'Inclusió Social de Figueres. Ajuntament de Figueres. 2021.
- *Pla local d'inclusió. FIGUERES INCLOU!*. Oficina d'Inclusió Social. Ajuntament de Figueres. 2019.
- *Radiografia de la pobresa a Figueres, mapa de vulnerabilitat*. Realitzat per la Fundació Pere Tarrés. Ajuntament de Figueres. 2017.
- *Registro d'entitats del municipi*. Ajuntament de Figueres. 2021.
- *Sessió de retorn a segona prova pilot dels Consells de districte de Figueres*. Districte 2 i 5, Ajuntament de Figueres. 2021

- *Xarxes de suport i sensibilització per a les dones vinculades a entorns de prostitució en l'Alt Empordà.* Fundació APIP-ACAM. 2021.

Revisió de premsa (versió digital) de: Diari de Girona, El Caso.com, La Vanguardia, El País.

11 Annexos

ANNEX 1: Llistat d'entitats, associacions, tècniques de l'Ajuntament i persones individuals que han fet aportacions per aquest diagnòstic

Agents de la Guàrdia Urbana de Figueres
Associació cultural Aires de mi tierra
Associació Musidal
Asociación de bolivianos y bolivianas de Figueres
Associació de inmigrantes marroquins a l'Empordà
Associació de veïnes Barri Creu de mà
Associació de veïnes Barri Culubret
Associació de veïnes Barri Barri de la presò
Associació de veïnes Barri la Marca de l'ham
Associació de veïnes Barri l'eixample
Associació de veïnes Barri Sant Joan
Càritas Figueres
Centre cívic La marca de l'ham
Consell local de joventut
Comunitat islàmica de Culubret
Federació d'Associacions de Barris de Figueres
Mediadores de l'hospital de Figueres
Monitores casal La marca de l'Ham
OMAC Figueres
Personal tècnic de l'àrea de Serveis socials.
Professores de l'Institut Alexandre Deulofeu
Personal tècnic del PLACI
Personal del Servei de mediació del barri de Sant Joan
Tècnica de l'àrea d'habitatge
Tècnic de l'àrea de medi ambient
Tècnic de l'àrea d'esports
Tècnica de l'àrea de turisme
Tècnica d'acció cívica
Tècnica de l'àrea de nova ciutadania
Tècnic de l'àrea de Joventut
Tècnica de persones Sense llar
Tècnica SIAD Figueres
Tècnic SAI Figueres
Persones a títol personal dels barri Centre, barri Parc Bosc, barri Plaza de la estació, barri la Marca de l'Ham, barri Poble Nou, barri Culubret, joves migrants no acompanyats
Comerciants locals

ANNEX 2: Guió de l'entrevista realitzada a tècnics i entitats que treballen a Figueres

Entitat/servei:

Objectiu de l'entrevista: conèixer les diferents percepcions sobre els focus, temes i causes que produeixen la conflictivitat en el municipi de Figueres, fent èmfasi en els recursos i estratègies que s'estan implementant per a mitigar-ho. Aquesta entrevista està dirigida a entitats, ONG, entre altres.

Sobre la feina que realitzen

1. Quins són els tipus de demandes que rep en la seva entitat/servei? Quin tipus de població s'aten?
2. Descriu algunes de les estratègies que feu servir per a atendre aquestes demandes?

Sobre focus/temes/causes de la conflictivitat

1. Des de la tasca que realitza la seva entitat/servei quins creu que són els temes/focus on es concentra la conflictivitat en el municipi de Figueres?
2. Des de la tasca que realitza la seva entitat/servei quin creu que són les possibles causes que provoquen conflictivitat en el municipi?
4. En termes de proposta, quins creu que serien les estratègies que podria adoptar la institució per reduir la conflictivitat en el municipi?
5. Teniu alguna estratègia articulada amb l'Ajuntament de Figueres actualment? Descriu-la breument.

Sobre el servei de mediació

1. Què s'entén per mediació?
2. Si arribés a haver-hi un servei de mediació per a la ciutat, quin tipus de característiques hauria de tenir aquest servei?
3. Quins creu que són els àmbits i temes que pot atendre un servei de mediació?

